
EESTI
EUROOPA LIIDU
POLIITIKA
2011–2015

ABIKS RAAMDOKUMENDI LUGEJALE

Selleks, et valitsuse tegevus Euroopa Liidus (EL) põhineks ühtsetel alustel, on alates liitumisest koostatud raamdokumente – Eesti EL-i poliitikat, milles määratakse kindlaks peamised põhimõtted, millest lähtudes valitsus oma tegevuseesmärke EL-is ellu viib. Samuti on raamdokumendis selgitatud valitsuse peamisi eesmärke eri poliitikavaldkondades. Raamdokumendi alusel planeeritakse valitsuse ELi-suunalist tegevust, mh ka valitsuse tegevusprogrammi täitmisel, ning sellest lähtudes annab peaminister Riigikogule Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-s 152² kehtestatud korras kord aastas ülevaate Vabariigi Valitsuse tegevusest Euroopa Liidu poliitika teostamisel.

Raamdokument „Eesti Euroopa Liidu poliitika 2011–2015” on koostatud selliselt, et see vastaks Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis seatud eesmärkidele¹ ning valitsuse 28. aprilli 2011. a kabinetinõupidamisel heaks kiidetud poliitilisele suunisele EL-i poliitika kujundamiseks². Dokument põhineb selgelt kindlaks määratud huvidel, mis väljenduvad konkreetsete tegevuseesmärkide kaudu (kokku 35) (vt ka dokumendi lisa toodud tabelit³). Nende elluviimine üksikute EL-i õigusaktide eelnõude või projektide abil (kokku 109) konkreetse aja jooksul on Eesti EL-i poliitika elluviimise keskmeks.

Eelnõu on koostatud Riigikantslei ja ministeeriumide ühistöös 2011. aasta aprillist novembrini. Eelnõu esitamine avalikule konsultatsioonile kiideti heaks valitsuse 22. septembri 2011. a kabinetinõupidamisel. Konsultatsioon kestis 2011. aasta 23. septembrist kuni 18. oktoobrini (vt ka <http://www.osale.ee>) ning paralleelselt andis arvamuse dokumendi kohta Riigikogu. Esitatud ettepanekute kohta langetati otsused valitsuse 10. novembri 2011. a kabinetinõupidamisel. Lisaks tutvustas peaminister eelnõu Riigikogu täiskogu istungil 15. novembril 2011. a. Dokument sai valitsuse lõpliku heakskiidu 24. novembril 2011. a.

¹ Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2011–2015 on 30 tegevust-eesmärki, millel on otsene puutus Vabariigi Valitsuse tegevusega Euroopa Liidus.

² Suunised on toodud välja peatüki „Raamseisukohad” all.

³ Saadaval internetis <http://www.valitsus.ee/et/riigikantslei/euroopa-liit/eesti-eesmargid-ja-poliitika/eesti-euroopa-liidu-poliitika-2011-2015>.

SISUKORD

Eesti EL-i poliitika raamseisukohad	7
I. Siseturg	8
II. Majandus- ja rahanduspoliitika, EL-i eelarvepoliitika	21
III. Kliima- ja energiapolitiika	27
IV. Transpordipoliitika	30
V. Keskkonna-, kalandus- ja põllumajanduspoliitika	34
VI. Justiits- ja siseküsimused	41
VII. Küberpoliitika	45
VIII. EL-i välis-, kaitse- ja laienemispoliitika	49

EESTI EL-I POLIITIKA RAAMSEISUKOHAD

Eesti lähtub aastatel 2011–2015 Euroopa Liidu poliitika kujundamisel ja elluviimisel järgmistest raamseisukohtadest:

- I. EL peab olema sisemiselt tugev, avatud ja arenemisvõimeline. Eesti on avatud uute valdkondade toomisele EL-i pädevusse ja EL-i seniste pädevuste süvendamisele. Eesti ei poolda EL-i pädevuste tagasipööramist või peatamist.
- II. Eesti on loimumisel avatud uuteks koostöövormideks, sh tõhustatud koostöö alusel toimivate valdkondade laiendamiseks.
- III. EL-i ja euroala otsustusprotsess peab olema tasakaalustatud erinevate koostöömudelite ja huvide vahel. Eesti eelistab ühenduse meetodi järgimist alati kui võimalik. Liikmesriikide suurust ja huve tasakaalustavate institutsioonide, eelkõige Euroopa Komisjoni rolli tuleb tugevdada.
- IV. EL-i esindamine rahvusvaheliselt peab olema ühtne. Eesti toetab EL-i ja euroala koordineeritud seisukohtade ühtset esindamist rahvusvahelistel foorumitel ning rahvusvahelistes organisatsioonides. Seal, kus EL-il kui tervikul on laua taga eraldi koht, peaks EL pikemas perspektiivis olema esindatud ühe esindajaga.
- V. Siseturu arendamine, selle põhimõtete laiendamine ja seda toetavad tegevused (sh taristute loomine) on Eesti EL-i suunalise poliitika keskmes. Olulisemad teemad on seotud siseturu suurema avamise ja lähemale toomisega Eesti ettevõtjale ja kodanikule ning piiritlest majandust (eriti teenuseid) pärssivate regulatiivsete takistuste kõrvaldamine.
- VI. Lisaks paneb Eesti rõhku alljärgnevatele tegevussuundadele:
 - euroala, ühtse finantsturu ning EL-i konkurentsivõime tugevdamine (sh teadmistepõhise majanduse arendamine);
 - EL-i majanduskonteksti ning uusi ülesandeid ja Eesti huve arvestava eelarveraamistiku kujundamine ja rakendamine;
 - EL-i naabruse tihedam poliitiline ja majanduslik loimimine EL-iga (sh laienemise kaudu);
 - roheline majanduse ja ressursside tõhusamale kasutamisele suunatud meetmete elluviimine;
 - küberjulgeoleku lahenduste kujundamine.

I. SISETURG

1. EL-i konkurentsivõime suurendamine teadmistepõhise majanduse arendamise kaudu ning siseturu arendamine, selle põhimõtete laiendamine ja seda toetavad tegevused peavad olema järgnevatel aastatel Euroopa Liidu tegevuste keskmises, olles osa EL-i ja euroala üldisest tugevdamisest (vt järgmist peatükki). See on eriti oluline seetõttu, et riikide püüdlusi eelarvekulude konsolideerimisel saab toetada hästi toimiv ühtne majandusruum, mis 500 miljonit tarbijat ühendava ühtse turuga suudaks vabamalt tegutsedes genereerida suuremat majanduskasvu, luua rohkem töökohti ning parandada seeläbi mh ka riikide eelarvetulusid. Selleks tuleb aga praeguse killustatud siseturu asemel **luua Euroopa Liidu ühtne turg**, kus oleks võimalikult vähe teenuste, kaupade ning isikute piiriülest liikumist takistavaid erisusi. Eesti näeb vajadust ka siseturu üldise raamistiku uuendamiseks, mis muu hulgas võiks hõlmata siseturu reguleerimiseks senisest enam otsekohaldatavate õigusaktide kasutamist, Euroopa Komisjoni suuremat rolli nelja vabaduse toimimise järelevalvel ja rakendamisel, ning mehhanismide loomist, mis tagaksid, et nelja vabaduse järgimine ja rakendamine riiklikul ja regionaalsel tasandil oleks tõhusalt tagatud.
2. Oluline on ka ettevõtluskeskkonna jätkuv lihtsustamine ning EL-i õigusest tuleneva halduskoormuse vähendamine. Uute regulatsioonide kehtestamisel tuleb eelistada turujärelevalvet eelkontrollile. Siseturgu puudutavat regulatsiooni tuleb lihtsustada ja ühtlustada, seda eelkõige autoriõiguse ja lepinguõiguse vallas. Teenuste sektoris peituvat potentsiaali tuleks paremini ära kasutada, suurendades teenuste piiriülese osutamise vabadust ning vältides võimalikke uusi tõkkeid teenuste vabale liikumisele, nagu arvukad riiklikud standardid ja kvalifikatsiooninõuded. Ühtse turu toimimise üks olulisi eeldusi on ka üleeuroopalise taristu (transport, energia, IKT) arendamine, mis tagaks EL-i liikmesriikide ja piirkondade omavahelise ühendatuse.
3. Töö- ja sotsiaalküsimuste regulatsioon EL-i tasandil peab senisest enam toetama Euroopa Liidu konkurentsivõime tugevdamist, andma selget lisandväärtust siseturu toimimisele ning arvestama riikide eelarvete jätkusuutlikkuse tagamise eesmärgiga.

* * *

4. Esimene samm ühtse turu arendamisel peab olema Euroopas aastaks 2015 sellise toimiva **digitaalse ühtse turu** loomine, kus kodanikud ja ettevõtjad saavad kasutada teenuseid elektroonselt mis tahes EL-i liikmesriigis. Hinnanguliselt suurendaks see EL-i SKP-d 4% võrra ning tooks kaasa 30 000 uue töökoha loomise aastas. Olulisimad probleemid piiriüleisel e-teenuste osutamisel on praegu seotud **elektroonse identiteediga (e-autentimine ja digiallkirjastamine)**. Riigisisesele on enamikus liikmesriikides autentimise ja digiallkirjastamise küsimused lahendatud, ent selleks, et erinevad tehnilised ja protseduurilised lahendused toimiks ka üle riigipiiride, on vaja tagada nende süsteemide üleeuroopaline koosvõime. Digiallkirjade puhul on üleeuroopaline õiguslik raamistik loodud 1999. aastal vastu võetud elektroonilise allkirja direktiiviga, kuid praktikas digiallkirjastamine liikmesriikide vahel ei toimi ning autentimist käsitlev EL-i regulatsioon puudub täielikult. Eesti EL-i poliitika eesmärk on EL-i regulatsiooni loomine e-autentimise vallas ning digiallkirjade piiriülese toimimise tagamine praktikas⁴.
5. Digitaalse ühtse turu toimimise eeldus Euroopas on üksikisikute ning ettevõtete ligipääs kiirele ning nüüdisaegsele internetiühendusele, mistõttu on oluline tähelepanu pöörata võimaldajatele, nagu **lairiba interneti ja nüüdisaegse mobiilside kättesaadavus** ning avaliku võtme taristu. Digitaalse lõhe vältimiseks on eriti oluline pöörata tähelepanu lairiba taristu rajamisele piirkondadesse, kus ärihuvi selliseks tegevuseks on väike või puudub sootuks. Enamikus Euroopa riikides on käivitunud niisugused projektid lairibaühenduste rajamiseks hajaasustusega piirkondadesse ning ääremaadele, kus kasutatakse ka saadaolevaid Euroopa Liidu finantsinstrumentide vahendeid. Kiiret internetiühendust võimaldava lairiba taristu rajamine kõikjale on aeganõudev ning ressursimahukas tegevus, mille olulisus ei vähene ka järgmise finantsperioodi jooksul. Eesti EL-i poliitika eesmärk on tagada ka tulevikus kiiret internetiühendust võimaldava lairiba taristu rajamise toetuskeemide võimalikkus EL-i finantsinstrumentide kaudu ning asjakohaste riigiabi reeglitega kaasneva halduskoormuse vähendamine.

⁴ Vt tegevuseesmärki I-a lisas.

-
6. Tehnoloogia kiire areng ja üleilmastumine on maailma põhjalikult muutnud ning tekitanud isikuandmete kaitse valdkonnas uusi probleeme. Isikuandmete töötlemise viisid on muutunud äärmiselt keeruliseks ja neid ei ole lihtne tuvastada. Seetõttu on vaja algatada uus arutelu andmekaitseõiguse ajakohastamiseks ning leida infoühiskonnale sobiv **tasakaal andmete vaba liikumise ning eraelu puutumatus vahel**. Andmekaitsel on regulatiivsest aspektist lähtuvalt EL-is märkimisväärne siseturumõõde, mis muu hulgas tähendab seda, et siseturul tuleb tagada isikuandmete vaba liikumine ja kaitse liikmesriikide vahel. See omakorda tähendab andmekaitse direktiivis kehtestatud miinimumstandardite kohaldamise laiendamist, arvestades eri valdkondade vajadusi⁵. Sealjuures on oluline vähendada halduskoormust praeguse teatamissüsteemi ülevaatamise ja lihtsustamisega ning lahendada ka kohaldatava õigusega seonduvad küsimused. Eesti EL-i poliitika eesmärk on EL-i andmekaitseõiguse ajakohastamine, eelkõige on see vajalik seoses interneti arengu ning piiriülese andmetöötusega.⁶
 7. Hea ettevõtluskeskkonna jaoks on oluline lihtne ligipääs teiste liikmesriikide õigusele, ettevõtlust puudutavale infole ning e-teenustele kõigis EL-i ametlikes keeltes. **Piiriülene teabe liikumine** muudab näiteks kodanike ja ettevõtjate jaoks oma õiguste kaitse piiriüleste vaidluste korral oluliselt tõhusamaks ja kättesaadavamaks. Eesti eesmärk on kujundada Euroopa õiguskeskkonna portaalist e-Justice⁷ ühtne keskkond, mis võimaldaks kodanikele, ettevõtjatele ja õiguspraktikutele elektroonilise juurdepääsu õigusega seotud infosüsteemidele, teenustele ja mõistetele nii liikmesriikide kui ka EL-i tasandil⁸.
 8. Hästi toimival siseturul tuleb luua avalikule sektorile võimalused tõhusa ja tulemusliku hankemenetluse korraldamiseks ja ettevõtjatele võimalus müüa ja pakkuda oma teenuseid ja tooteid üle kogu EL-i internetipõhise elektroonilise hangete süsteemi abil⁹. Eesti EL-i poliitika eesmärk on toimiva piiriülese **e-hangete** süsteemi loomine ning koosvoimelise e-hanke taristu

⁵ Terviklik lähenemisviis isikuandmete kaitsele Euroopa Liidus. Brüssel 4.11.2010 KOM(2010) 609 lõplik. Internetis http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_et.pdf.

⁶ Vt tegevusemärgi I-c lisas.

⁷ Eesti soovib olla suunanäitaja 2010. a loodud Euroopa e-õiguskeskkonna portaali (e-Justice) – mis praegu töötab vaid vabatahtliku infoveebina – edasiarendamisel (sh e-CODEXI projekt, mis töötab välja praktilist koostalitlusvõime raamistikku Euroopa e-õiguskeskkonna portaali jaoks; e-CODEXI projektis juhib Eesti töopaketti, mis tegeleb piiriülese digiallkirja ja e-ID küsimustega).

⁸ Vt tegevusemärgi I-b lisas.

⁹ E-hangete osakaal kõigist hangetest EL-is on uuringute kohaselt 5%.

väljaarendamine EL-is¹⁰. Selleks tuleb parandada ligipääsu riigihangetele, kiirendada ja lihtsustada riigihanke menetlust ning suurendada protsessi läbipaistvust ning EL-i tasandil standardida e-riigihangete põhiprotsessid ja süsteemid. Eesti jaoks on oluline e-riigihangete kasutuselevõtuks soodsa keskkonna loomine nii, et ettevõtjad saaksid suhelda valitsusasutustega ühtse kontaktpunkti kaudu, vältides seejuures uute tökete loomist.

9. Finantsteenuste ühisturu edasine lõimimine ning finantsteenuste liikumise vabadus on kogu ühisturu edasise laienemise (vt majandus- ja rahapoliitika ptk) üks eeldus. Maksete ühisturu tõrgeteta toimimine tugevdab Euroopa siseturgu ja tõhustab konkurentsi ning aitab seeläbi kaasa piirkonna majandusarengule¹¹. Eesti eesmärk on turvalise elektroonse makse- ja arvelduste keskkonna arendamine ja EL-i **ühtse euromaksete piirkonna loomine**^{12, 13}. Koostalitlusvõimelise ja turvalise ühisturu toimimine on eriti oluline väikeriikidele, kes eelkõige saavad kasu selle mastaabiefektist. Arvete esitamise ja maksete tegemise kord on omavahel tihedalt seotud. Sellest tulenevalt aitab ühtse euromaksete piirkonna loomine kaasa Euroopa koostalitlusvõimelise **e-arvete**¹⁴ korra kehtestamisele. Eesti EL-i poliitika eesmärk on tagada 2020. aastaks laiaulatuslik e-arvete kasutamine Euroopas¹⁵. EL-i tasandil on e-arvete üleeuroopalise kasutuselevõtu eeltingimus ühtse e-arvete standardi loomine. E-arvetega seonduvat regulatsiooni tuleb silmas pidada ka riiklike kaubandus-, maksustamis- ja hankealaste sätete väljatöötamisel.
10. Euroopa Liit on võtnud suuna kultuuri- ja loomemajanduse arenguks soodsate tingimuste loomisele. Võtmetähtsusega on autoriõiguse ajakohastamine. Kuigi **autoriõigus** on Euroopa Liidus osaliselt ühtlustatud, on säilinud siiski palju erisusi¹⁶, mistõttu Euroopa Liidu elektroonilis-

¹⁰ Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

¹¹ Euroopa Komisjoni tellimisel CapGemini korraldatud uuring „SEPA: potential benefits at stake“ analüüsis, et SEPA-st saadav võimalik otsene ja kaudne kasu Euroopale on kuue aasta jooksul (st 2007–2013) üle 300 miljardi euro, eeldusel et üleminek SEPA maksevahenditele on terviklik ja kiire.

¹² Single Euro Payments Area – SEPA.

¹³ Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

¹⁴ E-arvete võrdsustamine paberarvetega ei ole Euroopa tasandil seniajani õnnestunud.

¹⁵ Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

¹⁶ Näiteks rakendavad liikmesriigid erinevas ulatuses ainuõiguste piiranguid ja üldsuse huvides loodud erandeid, erinevad on isiklikuks tarbeks kopeerimise maksude süsteemid jne. Üleeuroopaliseks teoste levitamiseks tuleb tagada autoriõigus ja kaasnevad õigused igas liikmesriigis eraldi, milleks tuleb sõlmida lepingud iga riigi autoreid esindava(te) organisatsiooni(de)ga. Levitajad on probleemidena välja toonud ka autorite esindajate paljususe enamikus liikmesriikides ning nende tegevuse läbipaistmatus.

te sisuteenuste turg on endiselt killustunud ja tarbijate jaoks on autoriõigusega kaitstud teoste või teenuste digitaalturul ostmine keeruline¹⁷. Võrguteenuste ja digitaalse loomesisu kättesaadavuse parandamiseks on vaja autoriõiguste piiriülesele haldamisele luua Euroopa raamistik, mis aitaks kaasa uute teenuste arengule ja levikule. See on eriti oluline väikese tarbijate arvuga riikide jaoks, mille majanduslik atraktiivsus on maailma suurte ettevõtete jaoks tagasihoidlik ning kus litsentsimise lihtsustamine annaks võimaluse väiksemate kuludega uutele turgudele tulla.

11. Eesti EL-i poliitika eesmärk on **autoriõiguse võimalikult ulatuslik ühtlustamine** siseturu parema toimimise huvides¹⁸. Esmane samm selles suunas võib olla ka vabatahtliku ühtse Euroopa autoriõiguse loomine ja Euroopa raamistiku loomine autoriõiguse lihtsamaks üleeuroopaliseks litsentsimiseks. Sh on Eesti vajaduse korral avatud ka tihendatud koostöö kasutamisele.

* * *

12. Teenused hõlmavad enam kui 2/3 töökohtadest Euroopas ning 2/3 EL-i sisemajanduse kogutoodangust. Lisaks moodustab teenustekaubandusest ligikaudu 75% teenuste osutamine teistele ettevõtetele peaaegu kõigis Euroopa majanduse sektorites. Samas moodustavad piiriülesed teenused (sealhulgas kutseteenused) seni vaid 1/5 ELi-sisesest kaubandusest, mis on tagasihoidlik näitaja võrreldes teenusteturu osatähtsusega majanduses. **Integreeritum ja paremini toimiv teenusteturg** on eeltingimus majanduskasvuks ja töökohtade loomiseks ning EL-i majanduse konkurentsivõime suurenemiseks. Teenuste potentsiaali täielikuks ärakasutamiseks peavad need saama „liikuda” liikmesriikide vahel sama vabalt kui riiklikul turul – kasu saaksid nii tarbijad kui ka ettevõtjad (eriti väikeettevõtjad, kes moodustavad 95% teenuste sektorist).

¹⁷ Nt muusikateenuste puhul on EMusic kättesaadav 27 liikmesriigis, iTunes 15 liikmesriigis, 7digital ja Vodafone 12 liikmesriigis, Nokia (OviMusic) 11 liikmesriigis, YouTube 10 liikmesriigis ning LastFM 9 liikmesriigis (Intellektuaalomandi strateegia KOM(2011)287).

¹⁸ Vt tegevuseesmärki I-e lisas.

-
13. Teenuste direktiivi kohaldamisalast jäi välja mitu valdkonda (nt tervishoiuteenused, hasartmängud jne)¹⁹, mille puhul on siiski olemas selge huvi nii ettevõtte teises liikmesriigis asutamise, piiriülese teenuste osutamise kui ka kasutamise vastu. Eesti eesmärk on, et **aastaks 2015 oleks piiriülene teenuste osutamine võimalikult vaba**²⁰. Valdkonnad, millele peaks esmajärjekorras tähelepanu pöörama, on tervisevaldkond, hasartmängud, eraturvateenused ja sotsiaalteenused. Juhul, kui teenuste vabadusi ei õnnestu laiendada kogu EL-i ulatuses, näeb Eesti vajadust kasutada teenusteturu vabaduste laiendamiseks tihendatud koostööd. Üldise suundumusena teenuste valdkonnas turulepääsu tõkete eemaldamisel näeme perspektiivikana võimalust liikuda automaatse vastastikuse tunnustamise suunas, lähtudes põhimõttest, et kui ettevõtja on kvalifitseeritud teatud tegevusalal tegutsema ühes liikmesriigis, võib ta seda teha kogu Euroopa Liidus.
14. Uusi tõkkeid ELi-sisesele teenustekaubandusele loob ka erinevate riiklike standardite paljusus – eri riikide omavahel vastuolus olevad standardid võivad luua tehnilisi takistusi tarneahelas või tuua kaasa kaubandustõkkeid ettevõtetele. Eesti toetab siseturu tõhusama toimimise huvides Euroopa standardite väljatöötamist ning **EL-i standardimise raamistiku laiendamist teenusestandarditele**, pidades seejuures silmas, et sellega ei kaasneks oluline hinnatõus või teenustele ligipääsu halvenemine²¹.
15. Eesti EL-i poliitika on suunatud tervishoiuteenuste vaba liikumise põhjendamatute piirangute kaotamisele ning patsientidele ja avalikkusele piiriüleste tervishoiuteenuste kohta teabe kättesaadavaks tegemisele. Piiriüleste tervishoiuteenuste osutamise ja patsientide liikuvuse soodustamiseks on oluline riikidevahelise digitaalse andmevahetuse võimekuse arendamine. Eesti eesmärk on Euroopa Liidu e-tervise süsteemide standardite ja e-autentimise suurem ühtlustamine, et saavutada e-tervise süsteemide koostalitlusvõime.

¹⁹ Teenuste direktiivi kohaldamisalast välistatud teenused võib jagada kaheks: esimesse gruppi kuuluvad teenused, mis on reguleeritud EL-i tasandil eraldi regulatsiooniga (nt finantsteenused, audiovisuaalteenused), ja teise gruppi kuuluvad teenused, mis on EL-i tasandil reguleerimata (nt sotsiaalteenused, haridus ja hasartmängud). Tervishoiuteenuste piiriülest osutamist ja patsientide vaba liikumist reguleeritakse direktiiviga, mis tuleb liikmesriikidel kohaldada 25. oktoobriks 2013. a. Samas on ettevõtte asutamine tervishoiuteenuste valdkonnas, sh apteegiteenuse osutamisel, Euroopa Liidu tasandil ühtlustamata. Hasartmängude eraldi regulatsiooni üle on käimas avalik arutelu.

²⁰ Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

²¹ Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

16. **Lihtsam kvalifikatsioonide tunnustamine** on suurema kutsealase liikuvuse ja teenustekaubanduse arengu eeldus. Samuti annaks see võimaluse korvata kasvavat oskustööjõu puudust osaliselt inimestega, kes on omandanud kutsekvalifikatsiooni väljaspool EL-i²². Oluline on kaotada kõik põhjendamatud ja ebaproportsionaalsed kvalifikatsiooninõuded, et spetsialistidel oleks võimalik liikumisvabadust täiel määral ära kasutada. Praegu reguleerivad 27 liikmesriiki kutsekvalifikatsioonide alusel umbes 4700 kutseala, mida võib liigitada umbes 800 kategooriasse. Kuigi vastastikuse tunnustamise mehhanism toimib üldiselt neist enamiku puhul, esineb siiski palju juhtumeid, kus liikmesriigid seavad ebaproportsionaalseid ja tarbetuid nõudeid, nii et spetsialistil, kes tegeleb asjaomase majandustegevusega oma päritoluliikmesriigis, on raske alustada kutsetegevust teises liikmesriigis. Probleemiks on ka tunnustamismenetluse pikkus, mida tuleks märkimisväärselt lühendada. Aastaks 2015 peaks Euroopa Liidus toimima ajakohastatud kutsekvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise süsteem²³. Eesti leiab, et eesmärk peab olema nii kutsealade ülereguleerimise vähendamine kõikides liikmesriikides kui ka kutsekvalifikatsioonide tunnustamise süsteemi lihtsustamine, vähendades kasusaajate ja liikmesriikide pädevate asutuste halduskoormust ning seostades tunnustamise süsteemi paremini teiste kvalifikatsioonide võrreldavust toetavate instrumentidega²⁴. Tunnustamisprotsessi kiirendamiseks on võtmetähtsusega üleminek digitaalsele teabevahetusele ja elektroonilisele dokumentide menetlusele, kasutades selleks siseturu infosüsteemi võimalusi.

17. Euroopa teenusteturu toimimiseks on oluline ka võimalus **osutada teenuseid töötajate lähetamise teel**. Eesti EL-i poliitika eesmärk on, et teenuste vaba liikumise kontekstis lähtutaks sotsiaalõiguste (sh streigiõiguse) kohaldamisel proportsionaalsuse ja tasakaalustatuse põhimõttest²⁵. Põhiõiguste ja põhivabaduste konflikti korral tuleb iga konkreetse juhtumi puhul korraldada eraldi proportsionaalsuse hindamine. Töötajate lähetamise ja piiriüleste teenuste osutamise soodustamiseks tuleb keskenduda eelkõige siseturu infosüsteemi baasil lähetatud töötajate info-

²² Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise lihtsustamine mõjutab ka kolmanda riigi kodanikke, kellel on Euroopa õigusaktidest tulenevad õigused: EL-i kodanike pereliikmeid, pikaajalisi elanikke, pagulasi ja sinise kaardi omanikke käsitletakse kutsekvalifikatsioonide tunnustamisel samamoodi nagu EL-i kodanikke.

²³ Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

²⁴ Euroopa kvalifikatsiooniraamistik ja Euroopa ainepunktide kogumise ja ülekandmise süsteem.

²⁵ Vt tegevuseesmärki I-f lisas.

süsteemi arendamisele ja lähetatud töötajaid puudutavate haldusotsuste piiritlese täitmise paremale järelevalvele.

18. Arvestades demograafilisi trende nii Eestis kui ka Euroopa Liidus, tuleb konkurentsivõime parandamiseks, töökohtade loomise soodustamiseks ja tööjõu pakkumise suurendamiseks muuta **töösuhete regulatsiooni paindlikumaks**²⁶. Eesti EL-i poliitika eesmärk on, et 2015. aastaks oleks EL-i tööaja regulatsioon ajakohastatud. Ajakohastatud ja paremini tööturu, töötajate ja ettevõtete vajadusi arvestav tööaja regulatsioon peaks võimaldama paindlikumat valveaja ja kompenseeriva puhkeaja korraldust, et ennetada võimalikke tööjõupuudusest tingitud probleeme teatud sektorites. Samuti tuleks EL-i tasandil selgelt reguleerida individuaalsete ületunnitöö kokkulepete kasutamise võimalus, et ka tulevikus saaks töötajad lähtuvalt lepinguvabaduse põhimõttest seda võimalust kasutada.
19. **Ravimite kättesaadavuse** parandamiseks väikestel turgudel on vajalik ühiste meetmete rakendamine Euroopa Liidu tasandil²⁷. On vaja töötada välja ühishangete mehhanism, mis võimaldaks liikmesriikidel vabatahtlikkuse alusel ravimeid ja vaktsiine ühiselt soetada. Ühishangete protseduuri tingimused peavad sobima ka väikestele riikidele.

* * *

20. Soodsa ettevõtluskeskkonna tagamiseks tuleb kõikide EL-i algatuste hindamisel jälgida, et tagajärg ei oleks ülereguleeritus ning et algatusega ei kaasneks ettevõtjate jaoks täiendavat halduskoormust. Selle põhimõtte järgimine on eriti oluline väikestele ja keskmistele ettevõtetele. **Euroopa ühtne lepinguõigus**²⁸ aitaks tõhusalt kaasa piirideta siseturu heale toimimisele, mistõttu peab Eesti vajalikuks Euroopa lepinguõiguse tugiraamistikku loomist. See lihtsustaks piiriülest äritegevust ja kauplemist nii ettevõtjate omavahelistes suhetes kui ka ettevõtjate ja tarbijate vahel, vähendaks tehingukulusid ning suurendaks nii kauplejate kui ka tarbijate õiguskindlust. Kaugemas perspektiivis võiks Euroopa Liidus kehtida

²⁶ Vt tegevuseesmärki I-g lisas.

²⁷ Vt tegevuseesmärki I-h lisas.

²⁸ (Common Frame of Reference of European Contract Law, CFR – Euroopa lepinguõiguse tugiraamistik).

ühtne lepinguõiguse koodeks. Eesti EL-i poliitika kaugem eesmärk on tsiviilõiguse üldosa ja lepinguõiguse (mis peaks ideaalis hõlmama ka tarbijaõigust) võimalikult ulatuslik ühtlustamine siseturu parema toimimise huvides²⁹.

21. Äriühingutele ulatusliku piiriülese mobiilsuse võimaldamine suurendaks ettevõtlusvabadust EL-is. Praegu ei ole EL-is ühingute asukoha muutmine reaalselt tagatud, kuivõrd erinevused liikmesriikide ühinguõiguse ning registripidamise eeskirjades ei võimalda seda. Ka äriregistrite teavahetuse hõlbustamine vähendab ja lihtsustab ettevõtete halduskoormust ning soodustab äriühingute mobiilsust. Viimasest tähtsam on aga läbipaistvuse ja õiguskindluse suurenemine piiriüleste äritehingute puhul. Äriühinguõiguse arendamisel peab Eesti oluliseks **ühingute ülepiirilise liikuvuse soodustamist**. Võimalike EL-i-üleste ettevõtlusvormide arendamisel tuleb silmas pidada, et tegu oleks innovaatiliste ja konkurentsivõimeliste lahendustega, mis pakuksid eeliseid liikmesriikide senises riigisisises õiguses sisalduvaga võrreldes³⁰.
22. Oluline vahend ühtse siseturu ja sellega seonduvalt ka isikute vaba liikumise põhimõtte täielikul realiseerumisel on **kohtulahendite ja muude ametlike dokumentide vaba liikumise edendamine EL-is**. Isikute vabale liikumisele vajaminevat õiguskindlust aitab tagada rahvusvahelise eraõiguse normide ühtlustamine (eeskätt sellistes isikutevahelisi privaatsuhteid reguleerivates valdkondades nagu pärimis- ja laiemas mõttes perekonnaõigus). Euroopa Liidu nelja põhivabaduse toimimise soodustamiseks on oluline rahvusvahelise **eraõiguse normide ühtlustamine** ning kohtulahendite ja ametlike dokumentide automaatne tunnustamine³¹.

* * *

23. Siseturg pole praegu piisavalt innovatsioonisõbralik ning selle killustatus pärsib EL-i teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni potentsiaali ärakasutamist. Euroopa Liit on seadnud eesmärgiks jõuda innovaatilise liiduni aastaks 2020. Selle eesmärgi saavutamise üks oluline eeltingi-

²⁹ Vt tegevuseesmärki I-i lisas.

³⁰ Vt tegevuseesmärki I-i lisas.

³¹ Vt tegevuseesmärki I-i lisas.

mus on **Euroopa teadusruumi** (ERA)³² **väljaarendamine** aastaks 2014³³ – teadmiste, teadustegevuse ja innovatsiooni ühisturu loomine. EL-i innovaativsemaks muutmine eeldab teadmusbaasi suunatavate investeeringute prioriseerimist ja suurendamist, kuluka killustatuse vähendamist ning EL-i ümberkujundamist selliseks keskkonnaks, mis soodustab teadusuuringuid, innovatsiooni ja ideede turulejõudmist. Euroopa Liidu konkurentsivõime turgutamiseks ja teadusmahuka majanduse toimimiseks on oluline kõrgekvalifitseeritud rände ning teadus- ja õpirände soodustamine. Eesti huvides on Euroopa teadusruumi väljaarendamine ning selle rakendamiseks vajalike tingimuste loomine liikmesriikides³⁴. Eelkõige tähtsustab Eesti teadlaste liikuvust sektorite ja riikide vahel, avatud ja ühtseid töölevõtmise tingimusi, ühtseid ja lihtsaid rahastamisreegleid ja -protseduure, kogu EL-i teadlaskonnale avatud ligipääsu teadus- ja arendustegevuse tulemustele ning liikmesriikide teadustaristutele. On oluline, et EL-i uues eelarves suureneks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamine ning eelarve oleks suunatud Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamisele. Uues eelarves tuleks luua suurem sünergia teadus- ja ühtekuuluvuspoliitika vahel ning loimida teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tegevusi tihedamalt ka teistesse poliitikavaldkondadesse, sh põllumajanduspoliitikasse.

24. Euroopa Liidu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas on juurde tulnud mitmeid uusi suuri algatusi, mis mõjutavad otseselt ka liikmesriikide tegevusi ja programme, nt Euroopa innovatsioonipartnerlused, teadustegevuse ühiskavandamise algatused, üleeuroopaliste teadustaristute loomine³⁵. Euroopa Liidu uuest teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni rahastamise strateegilisest raamistikust Horisont 2020³⁶ peab kujunema **innovatsiooni rahastamise raamistik**, mis oleks lihtsate reeglitega, enam harmoneeritud ning väikeste liikmesriikide spetsiifikat arvestav³⁷. Teadusuuringute rahastamisotsuste esmaseks kriteeriumiks

³² European Research Area.

³³ Euroopa teadusruumi visiooni kohaselt tuleb Euroopas täielikult rakendada n-õ viies vabadus ehk teadlaste teadmiste ja tehnoloogia liikumise vabadus; suurendada teadus- ja arendustegevuse mahtu ning tagada selle kvaliteet; heade tulemuste saavutamiseks on tarvis piisaval hulgal motiveeritud teadlasi ja tippspetsialiste, sh vajab erilist tähelepanu teadlaste avatud töölevõtmine, teadlaste viisa ning noorteadlaste sotsiaalsete tagatiste tema.

³⁴ Vt tegevuseesmärki I-j lisas.

³⁵ Nn ESFRI teekaart.

³⁶ Seob endasse senised teadus ja innovatsiooni raamprogrammid ning Euroopa Tehnoloogiainstituudi.

³⁷ Vt tegevuseesmärki I-k lisas.

peab jääma projektide tiptase, raamprogrammist rahastatud Euroopa suurte teadustaristute paiknemine peaks olema regionaalselt tasakaalus ning kõikidel liikmesriikidel peaks olema võrdne võimalus osaleda programmide loomis- ja otsustusprotsessis³⁸. Senisest enam tuleb toetada väikesi ja keskmisi projekte, mis võimaldavad reageerida kiirelt ja paindlikult väliskeskkonnast tulenevatele muudatustele ning toimivad suurte projektide algatajatena. Hea näide on Euroopa Innovatsiooni ja Tehnoloogia Instituudi (EIT) algatusel Euroopa jaoks olulisematel läbivatel teemadel käivitatud, piireületavad „Teadmiste ja innovatsiooni kogukonnad”³⁹, mis peale teadusasutuste kaasavad olulises osas Euroopa juhtivaid ettevõtteid.

25. Euroopa Liidu konkurentsivõime suurendamise seisukohalt on oluline, et teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni väljundid jõuaks innovaatiliste toodete ja teenustena turule. Selleks tuleb parandada innovaatiliste alustavate ettevõtete rahastamistingimusi. Noorte innovaatiliste ettevõtete rolli ja olulisust majanduses mõjutavad paljud tegurid, millest enamik on ühised kõigile alustavatele ettevõtetele ja tulenevad üldisest majanduskeskkonnast – näiteks ettevõtte asutamise lihtsus, maksurežiim, ligipääs välisturgudele jm. **Noorte innovaatiliste ettevõtete** seisukohalt on aga teiste ettevõtetega võrreldes veelgi olulisem ligipääs suure riskitaluvusega ja „kannatlikule” kapitalile. Euroopa Liidus on tervikuna noorte innovaatiliste ettevõtete olukord näiteks USA-ga võrreldes märkimisväärselt kehvem. EL-is investeeritakse riskikapitali 15 mld eurot vähem kui USA-s, mistõttu kannatab olulisel määral teadus- ja arendustegevuse turule jõudmine uute toodete ja teenustena. Samuti on EL-i sees käärid liikmesriikide vahel väga suured: 55% riskikapitali investeeringuid tehakse viies riigis (Ühendkuningriik, Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Belgia). EL-i uutes liikmesriikides on riskikapitali turg välja arenemata (riskikapitali pakkumine on kümme korda väiksem kui EL-is keskmiselt) ja vajab aktiivsemat avaliku sektori toetust. Tegemist on struktuurse probleemiga, mis nõuab sekkumist EL-i tasandil.
26. Euroopa Liidu tasandil saab noorte innovaatiliste ettevõtete loomist ja kasvu edendada peale horisontaalsete siseturu arendamise meetmete

³⁸ Vt tegevusesmärki I-I lisas.

³⁹ Knowledge and Innovation Communities (KIC); esimesed KIC võrgustikud IKT (EIT ICT Labs), energia (KIC Innoenergy) ja kliima valdkonnas (Climate-KIC).

ühtse finantsturu süvendamise, k.a riskikapitalifondide ülepiirilist tegetsemist toetavate regulatiivsete jm finantspoliitiliste sammude ning eelarveliste vahendite tulemuslikuma ja efektiivsema kasutamise kaudu. Noorte innovaatiliste ettevõtete toetamiseks tuleb töötada kahes tegevussuunas⁴⁰: 1) teadus- ja arendustegevuse rahastamise ühtses raamistikus ja struktuurivahendite kasutamisel **lihtsustada noorte innovaatiliste ettevõtete ligipääsu toetusmeetmete**, leevendades nii bürokraatlikke barjääre (näiteks halduskoormus toetuste taotlemisel) kui ka finantspiiranguid (näiteks pikad sildfinantseerimise perioodid); lihtsustamisele aitaks kaasa ka e-taotluste esitamise võimaldamine ja internetipõhine kontrollimine; 2) noorte innovaatiliste ettevõtete juurdepääsuvõimaluste parandamine riskikapitalile: riskikapitali meetmete rakendamiseks võimaluste loomine teadus- ja arendustegevuse rahastamise ühtses raamistikus ja struktuurivahenditest ning eelduste loomine üleeuroopalise riskikapitalituru arenguks, pöörates tähelepanu just neile regioonidele, kus varase faasi riskikapitali turg vajab arenguks avaliku sektori tuge. Leiame, et EL-i tasandil on põhjendatud **luua riigipiire ületavad riskikapitalifondid**, mis aitaksid luua paremaid võimalusi alustavate ettevõtete lõimumiseks rahvusvahelise turuga ja toetaksid riskikapitali sektori kiiremat ja ühtlasemat arengut.

27. EL-i killustunud ja keerulist intellektuaalomandi valdkonda tuleb muuta nii, et innovaatilistel ettevõtetel oleks oma põhilist (intellektuaal)vara praegusest lihtsam ja vähem kulukas kaitsta ja arendada. Euroopa Patendiorganisatsiooni raames välja antav Euroopa patent on väga kulukas ja keeruline. Keskmine üldine kehtestamistasu ühe Euroopa patendi kohta (kui see kehtestada kõigis EL-i liikmesriikides) on suurem kui 32 000 eurot ning seetõttu ei ole see innovaatilistele väikeetevõtetele sageli kättesaadav. Eesti huvi on, et niipea kui võimalik kehtestataks ja hakkaks toimima **Euroopa Liidu patent**, mis vähendaks tööstusomandi kaitsega seotud kulusid ning teeks selle kättesaadavaks innovaatilistele väikestele ja keskmistele ettevõtetele. Planeeritav kohtusüsteem peab tagama vaidlustes kõigile menetlusosalistele ligipääsu õigusemõistmisele koos piisavate edasikaebevõimalustega.

⁴⁰ Vt tegevuseesmärki I-m lisas.

* * *

28. **Läänemere strateegia**⁴¹ on oluline vahend nii regiooni konkurentsivõime tõstmisel kui ka EL-i siseturu edendamisel. Läänemere strateegia tegevuskavasse tuleks lisada projekte, kus koostöö annab lisandväärtuse regionaalsel tasandil ning samas võimaluse korral sillutab teed ka üleuroopalistele lahendustele. Juhtides strateegia raamistikus siseturu poliitikavaldkonna koordineerimist, leiab Eesti, et **siseturult tuleb takistused eemaldada, keskendudes ettevõtteid kõige rohkem aitavatele lahendustele**: nt koosvõimelised IT-lahendused (sh e-maksete ja e-arvete süsteemi loomine⁴²); kutsekvalifikatsioonide tunnustamine; teadusasutuste võrgustiku loomine, seadusandlike barjääride tuvastamine ja kaotamine, transpordi- ja energiataristute arendamine jne. Eesti huvi on, et EL-i eelarve⁴³, sh ühtekuuluvuspoliitika ja **territoriaalse koostöö vahendite**, planeerimisel ning rakendamisel arvestaksid nii Euroopa Komisjon kui ka liikmesriigid muu hulgas Läänemere strateegia uuendatavat tegevuskava. See aitab kaasa piirkondlikult strateegilise tähtsusega projektide ühisele planeerimisele ja elluviimisele ning kogu EL-i ühtekuuluvuspoliitika territoriaalsete eesmärkide saavutamisele tervikuna.

⁴¹ Vt tegevuseesmärki I-n lisas.

⁴² Vt tegevuseesmärki I-d lisas.

⁴³ Vt tegevuseesmärki II-c lisas.

II. MAJANDUS- JA RAHANDUSPOLIITIKA, EL-I EELARVEPOLIITIKA

29. Eesti Euroopa Liidu poliitika peamine ja kõige tähtsam eesmärk on teha kõik endast sõltuv euroala edasiseks tugevdamiseks. See peab käima kä-sikäes ühtse turu edasise süvendamise (vt esimest peatükki) ja Euroopa ühise finantsteenuste turu ja finantsüsteemi tugevdamisega. Euroopa majandus- ja rahaliit ning ühisraha on ühise Euroopa alustalad, seda nii raha- ja majanduspoliitilistel kui ka üldpoliitilistel põhjustel. Euroa-las tagatud hinnastabiilsus, tugev ja usaldusväärne ühisraha euro ning suuresti ühisrahale tuginev ühtne finantsteenuste turg on Euroopa Liidu siseturu tõhusa toimimise ja tootmisressursside vaba liikumise peamised tagajad ning seega ka Euroopa Liidu sotsiaalsete ja majanduslike ees-märkide saavutamise ühed kõige olulisemad eeldused. Sellest tulenevalt on tugev euroala ning Eesti kuulumine euroala tuumikusse Eesti arengu ja majandusliku julgeoleku peamine eeldus. Nendel põhjustel on Eesti euroala tugevdamiseks valmis vajaduse korral toetama ka aluslepingute muutmist, eelistades sealjuures lahendusi, mis hõlmavad kogu EL-i ning tugevdavad ühiste institutsioonide rolli.
30. Aastate 2011–2015 esmane ülesanne on kriisist väljumine ning euroalal ja kogu Euroopa Liidus **kestlikku majanduskasvu toetava stabiilse ma-janduskeskkonna tagamine**. Esmase eesmärgina peavad liikmesriigid vähendama eelarvedefitsiiti ja riigivõlga ning tagama keskpikas perspek-tiivis valitsussektori eelarve ülejäägi. Kestlikku majanduskasvu tagava ja stabiilsust suurendava poliitika ühe osana on oluline saavutada Euroopa 2020. aasta strateegia ja selle juhtalgatuste eesmärgid, kaotada konkuren-tsiivõimet pärssivad siseturu pudelikaelad ning kiita heaks Euroopa Liidu konkurentsivõimet toetav finantsperspektiiv.
31. Eesti toetab tugevamat EL-i ja **euroala lõimumist** ning uute koostöövõr-mide loomist, mis toetavad euroala konkurentsivõimet, kasvu ja finants-stabiilsust. Euro stabiilsus ja euroala konkurentsivõime tugineb muu hul-gas järgmistele põhimõtetele. Esiteks, **tugev ja stabiilne euro eeldab iga euroala liikmesriigi perfektselt korras rahandust**. Kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti põhieesmärkidega peavad euroala liikmesriigid saavuta-ma eelarve ülejäägi või tasakaalu üle majandustsükli ning riigivõla vä-hendamise tasemele, mis tagab riigivõla ja SKP suhte kestva püsimise

alla 60% referentsväärtust, arvestades elanikkonna vananemise mõju ja muid riigi rahandusega seotud riske. Eelarve tasakaalureglid tuleb kehtestada liikmesriikide õigusaktides. Teiseks, liikmesriikide tugeva eelarvepositsiooni ja kestliku kasvu tagamiseks tuleb **tugevdada liikmesriikide eelarvepoliitilisi otsuseid mõjutavaid tegureid**, mis on ühelt poolt finantsturgude tõhus toime ning teiselt poolt oluliselt suurem liikmesriikide eelarve- ja majanduspoliitika kooskõlastamine ja monitooring. Oluline on tagada ka liikmesriikide poliitiliste otsuste kooskõla ning hinnata liikmesriikide majanduspoliitiliste otsuste mõju euroalale tervikuna ja teistele liikmesriikidele. Kolmandaks, euroala finantsstabiilsuse tagamiseks loodud või loodavad **mehhanismid EFSF ja ESM** peavad tagama liikmesriikide erakorralise toetamise kriisilukordades, et võimaldada asjassepuutuval riigil ellu viia majanduse ja eelarve stabiliseerimiseks vajalikud reformid. Erakorralise finantstoetuse eesmärk ei tohi keskmises ja pikemas perspektiivis olla liikmesriigi laenuteenindamise kulude minimeerimine (nn moraaliriskid), vaid kestliku ja vastutustundliku eelarvepoliitika toetamine. Eesti toetab kriisihaldusmehhanismide **sujuvat inkorporeerimist ühenduse lepingulisse raamistikku** ja soovib ratifitseerida Euroopa Stabiilsusmehhanismi (ESM) loomist⁴⁴ puudutava lepingu ja ka selle eelduseks olevad aluslepingu vastavad muudatused. Neljandaks, **Euroopa Keskpank tagab rahapoliitilise ja hinnastabiilsuse euroalal**.

32. Nende põhimõtete rakendamiseks tuleb Euroopa Liidu ja euroala liikmesriikides:

- juurutada reformitud stabiilsus- ja kasvupakti uus ülemäärase eelarve-defitsiidi ja ülemäärase tasakaalustamatuse protseduur, uus eelarvepoliitika raamistiku direktiiv ning pöörata senisest enam tähelepanu makromajanduslikele tasakaalustamatustele, mis aitavad aegsasti tuvastada liikmesriikide majandus- ja eelarveprobleeme;
- seada ambitsioonikad keskpika perioodi eelarve eesmärgid sihiga saavutada eelarvete tsükliline tasakaal ning võlakooormuse püsiv alanemine. Lisaks tuleb kehtestada eelarvedistsipliini tagamiseks riigisiseses õiguses eelarve tasakaalu (võlapiduri) nõue;

⁴⁴ Euroopa Stabiilsusmehhanism (ESM) on rahvusvaheline institutsioon, mille loomise üle otsustavad liikmesriikide parlamendid ja mille tegevust hiljem kontrollivad sõltumatud audiitorid.

-
- tõhustada euroala riikides stabiilsuse ja kasvu pakti järgimist suurema sekkumisega ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluses olevate riikide ja programmiriikide eelarveprotsessidesse;
 - liikmesriikide stabiilsus- ja reformikavades seada Euroopa eelarvepoolaasta ja laiendatud euroala pakti raames konkreetsed ja ambitsioonikad ning Euroopa 2020. aasta strateegia elluviimist toetavad riiklikud eesmärgid, seatud kohustused täita ning nende täitmise üle ka Euroopa tasandil järelevalvet tugevdada (sh sanktsioonide kaudu);
 - EL-i tasandil suurendada nominaalpalkade (allapoole) paindlikkust seadusandlike meetmetega ja/või konsulteerides sotsiaalpartneritega;
 - leida tasakaalustatud ja siseturu toimimist arvestav lahendus piiriüleste finantskriiside ennetamisele ja lahendamisele, sh tõhustades finantsjärelevalvet piiriüleste finantsgruppide üle, täiustades ja ühtlustades finantsinsitutsioonide kapitali- ja likviidsusnõudeid ning juurutades usaldusväärsed pankade taluvustestid (vt ka allpool); tagada euroala stabiilsusmehhanismide võime kriisiolukorras vajaliku jõuga reageerida, juhindudes stabiilsusmehhanismide kasutamise erakorralisusest ja sellega kaasnevast rangest tingimuslikkusest. Stabiilsusmehhanismide kasutamise põhimõtted ja tingimused peavad olema sellised, et nende täitmine toetab konkreetse liikmesriigi vastutustundlikku ja kestlikule kasvule suunatud majandus- ja eelarvepoliitikat ning finantsturgude tõhusat toimimist;
 - järgida kõrvalekaldumatult põhimõtet, et igasuguse stabiilsusmehhanismidest saadud erakorralise toetuse alus on liikmesriigi konkreetne, ambitsioonikas ja toetuse vormile vastav majandusprogramm ning selle täitmise pidev jälgimine;
 - suurendada ametliku statistika usaldusväärsust Euroopas. Selleks tuleb täielikult rakendada statistika tegevusjuhise, samuti peaks Eurostat jätkama liikmesriikide võla- ja defitsiidistatistika kvaliteedi parandamise jõupingutusi. Eelnevale lisaks on tähtis tõsta liikmesriikidevahelise makromajanduse tasakaalunihete järelevalve instrumendiks oleva tulemustabeli statistika kvaliteeti;
 - muuta euroala juhtimise korraldus tõhusamaks, toetades Euroopa Komisjoni keskset rolli selles;
 - jätkata senist kõikide Maastrichti kriteeriumide kestlikul täitmisel põ-

hinevat laienemispoliitikat, pidades ennekõike oluliseks Läänemere reegiooni riikide lõimumist euroalaga.

33. EL-i **ühtse finantsturu tugevus** ja usaldusväärsus on võtmetähtsusega stabiilse, kasvu soodustava majanduskeskkonna kujunemisel, tagades hoiuste jt finantsvahendite tõhusa paigutamise kogu Euroopa Liidus. Perioodi 2011–2015 peamine ülesanne on finantskriisi mõjude likvideerimine ning finantssektoris kriisiennetuse ja -haldamise ühtset siseturgu toetavate meetmete väljatöötamine ja rakendamine⁴⁵. Väikese ja avatud majandusena on Eesti finantsturg tugevalt lõimunud eelkõige Põhja-maade finantsturgudega. Finantsintegratsioon Läänemere piirkonnas on üks kõige olulisematest teguritest, mis toetab kogu piirkonna ja sealhulgas Eesti kiiret väljumist majanduskriisist.
34. Panganduse ja finantsüsteemi integratsiooni eeldus on omakorda igakülgne koostöö ja infovahetus piirkonna järelevalveasutuste keskpunkade vahel ja vastavalt vajadusele ka ministeeriumide vahel – seda nii igapäevases järelevalvetegevuses kui ka kriisiennetamise ja -lahendamise süsteemide ettevalmistamisel Põhja-Balti stabiilsusgrupi ja koostöömemorandumi raames. Eeltoodu taustal on Eesti huvides **toetada Euroopa Liidu ühtset finantsjärelevalve süsteemi ja selle sisulist ning institutsionaalset arendamist**, mis on Euroopa Liidu finantsstabiilsuse ja finantsteenuste ühisturu tõhusa toime eeldus⁴⁶. Seejuures:
- Toetab Eesti 2009. a reformitud **Euroopa Liidu finantsjärelevalve süsteemi tulemuslikku toimimist**, kaasa arvatud (a) liikmesriikide ja nende järelevalveasutustevaheliste institutsionaliseeritud koostöövormide (eelkõige järelevalvekolleegiumide ja stabiilsusgruppide) tulemuslikku rakendamist ja (b) Euroopa Liidu kolme finantsjärelevalveasutuse tegevust ja nende kooskõlastavat rolli Euroopa Liidu finantsjärelevalve süsteemis, sealhulgas ühtsete järelevalvestandardite rakendamisel ning infovahetuse ja koostöö korraldamisel.
 - **Piiriülestes suhetes peab olema tasakaalustatud õiguste ja vastutuse jaotus**, mis ei tekita uusi tõkkeid ning tagab kõigi osaliste ligipääsu informatsioonile, grupipõhise järelevalve otsuste kooskõlastatuse ja finantsstabiilsuse kõigis asjaomastes liikmesriikides.

⁴⁵ Vt tegevuseesmärki II-b lisas.

⁴⁶ Vt tegevuseesmärki II-b lisas.

-
- Kriisilahenduses tuleb erasektori vahendeid selgelt eelistada maksu- maksja rahale. Finantsinstitutsioonide endi sissemaksetel põhinevate kriisihaldusfondide loomisel on vaja integreerida selle süsteemiga hoiuste, investorikaitse ja kindlustuse garantiiskeemid. Ühtse finants- turu tugevdamisel on järjest olulisemaks muutunud ka elanikkonna fin- tantsteadmiste edendamine.
- Tervikliku kriisihalduse ja -ennetuse süsteemi toimimiseks on oluline kokku leppida süsteemi rakendamise tulenevate võimalike riigieelar- veliste kohustuste jaotamise põhimõtetes.
- Riskide maandamiseks on vaja **kapitalinõudeid**, mis kohustavad looma piisavad kapitalipuhvrid. Samuti peavad järelevalveasutustel olema piisa- vad ja asjakohased meetmed ning õigused, et sekkuda finantsinstitutsioo- ni tegevusse võimalikult varakult potentsiaalse finantskriisi ennetamiseks.
35. Euroopa Liidus on **maksuküsimuste koordineerimise**⁴⁷ ja vastava õi- gusloome põhieesmärk tingimuste loomine kasvu ja konkurentsivõimet ning riigirahanduse kestlikkust toetavale majandusele. Maksusüsteemid liikmesriikides peavad toetama siseturu paremat ja efektiivsemat toimi- mist. Lihtsus, läbipaistvus ja lai maksubaas on põhimõtted, mis neid ees- märke täidavad. Maksupoliitika, sh uute maksude kujundamisel tuleb silmas pidada maksusüsteemide terviklikkust ja efektiivsust ning mõju üldisele maksukoormusele ja siseturu arengule. Samuti tuleb arvesse võtta Euroopa Liidu globaalset konkurentsivõimet. Konkurentsivõime ja ressursiefektiivsuse suurendamise eesmärgil toetame kapitali ja tööjõu maksustamiselt ressursside kasutamise maksustamise suunas liikumist.
36. Kaudsed maksud mõjutavad otseselt liikmesriikidevahelist kaubandust. Siseturu eeliste ärakasutamiseks tuleb käibemaksusüsteemi ühtlustada ja lihtsustada ning muuta pettuste suhtes kindlamaks. Samuti on oluline edasimineku aktsiisimaksude ühetaolise rakendamise saavutamisel. Eesti soovib vähendada kaudsete maksude erisusi ning edendada maksustami- se lihtsustamise ja pettuste avastamise meetmeid⁴⁸. Otseste maksude val- las soovime piirduda otseste maksude süsteemide koordineerimisega⁴⁹.

⁴⁷ Vt tegevuseesmärki II-a lisas.

⁴⁸ Vt tegevuseesmärki II-a lisas.

⁴⁹ Vt tegevuseesmärki II-a lisas.

-
37. Euroopa konkurentsivõimet toetava **eelarveraamistiku**⁵⁰ kujundamine uueks perioodiks (2014–2020) on lähiaastatel oluline ülesanne. EL-i eelarvest rahastatavatel tegevustel peab olema selge üleeuroopaline lisandväärtus võrreldes finantseerimisega riiklikul või regionaalsel omavalitsuste tasandil. Euroopa Liidu eelarve peab olema suunatud konkurentsivõimet tugevdava Euroopa 2020. aasta strateegia ja selle riiklike rakendusstrateegiatega eesmärkide saavutamisele. EL-i pikaajalise eelarve vahendite jaotus ning kõik ühised poliitikavaldkonnad – sealhulgas ühine põllumajanduspoliitika ja ühtekuuluvuspoliitika – peavad toetama Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärkide saavutamist. Arvestades kriisist tulenevat survet EL-i liikmesriikide eelarvete konsolideerimiseks, on praeguse finantsraamistiku maht protsendina EL-i RKT-st optimaalne ka järgmiseks perioodiks. Senisest enam tuleks investeerida teadus- ja arendustegevusse ning üleeuroopaliste taristuvõrgustike väljaheitamisse. Transporditaristu arendamisel tuleks senisest olulisemaks prioriteediks seada rongiliikluse kõrval ka linnatransport, kus on praegu sageli suured probleemid ning võimalik ühistransporti ja kergliiklust toetades saavutada ka kliimaeesmärke.
38. Ühtekuuluvuspoliitika vahendite eraldamisel toetame ranget tingimusslikkust, sh tugevat seost Euroopa 2020. aasta strateegiaga ning eelarvetasakaalu ja riigivõla nõuetega. Vahendite eraldamine peaks põhinema eelkõige piirkondade suhtelisel jõukusel, kuid ka vahendite tulemusliku kasutamise võimekusel. Ka tuleval eelarveperioodil on Eesti EL-i eelarvest suureks kasusaajaks. Eesti eesmärk on ühtekuuluvuspoliitika investeeringute abil tõsta konkurentsivõimet ning seeläbi heaolutaset nii, et tulevikus ei oleks ühtekuuluvuspoliitika vahendite järele vajadust. Investeeringud aitavad kaasa Eesti riigi arengule.
39. Eesti toetab pikemas perspektiivis autonoomse, läbipaistva ja lihtsa omavahendi juurutamist, mis muudaks eelarve tulude kogumise kodanikule selgemaks ja vähendaks eranditest tulenevaid moonutusi. Kaaludes uute omavahendite (EL-i maksu) kehtestamist, tuleb silmas pidada mõju maksukoormusele ning uute omavahendite piisavust, stabiilsust ja pikaajalist õiglust ning lisaväärtust võrreldes praeguse süsteemi lihtsustatud variandiga.

⁵⁰ Vt tegevuseesmärki II-c lisas.

III. KLIIMA- JA ENERGIAPOLIITIKA

40. Euroopa Liidu kliima- ja energiapoliitika siht on edukalt põimida omavahel kliimamuutuste leevendustegevused majanduse konkurentsivõime tõstmise, energia siseturu tugevdamise ja energiajulgeoleku tagamisega. Ühest küljest aitab see täita olulist eesmärki muuta energiatootmine ning ühtlasi EL-i majandus ressursisäästlikumaks, vähendades energiatarbimist ning suurendades energiaefektiivsust ja taastuvenergia osakaalu. Teisest küljest paneb see aga proovile EL-i energiajulgeoleku. Seetõttu on oluline tagada nii energia, sh ühtsetele turvalisuskriteeriumidele vastava tuumaenergia tootmine liidu sees kui ka tingimused EL-i keskkonna- ja ohutusnõuetele vastava energia impordiks. Energeetika välissuhete peaesmärk on jätkuvalt varustuskindlus, sh energiaharta põhimõtete rakendamine, kuid ka EL-i naabruses asuvate ja sinna rajatavate aatomielektrijaaamade turvalisuse küsimus vajab EL-i ühtset lähenemist ja jõupingutusi.
41. Eesti toetab **EL-i ühtset kliimapoliitikat** ja EL-i juhtrolli kliimapoliitika rahvusvahelistes küsimustes. Eesti soovib kõiki suuremaid majandusi hõlmava õiguslikult siduva globaalse kliimakokkuleppe sõlmimist, jättes avatuks võimaluse ka Kyoto teiseks kohustuste perioodiks. Eesti peab oluliseks saavutada EL-i eesmärk vähendada 2020. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguseid 20% võrreldes 1990. aastaga. Eesti on valmis kaaluma 2020. aasta EL-i heitkoguste vähendamise eesmärgi suurendamist kuni 30%-ni. Selle eeltingimusena tuleks aga EL-i tasemel planeerida ja rakendada meetmed, mis leevendavad jõulise kliimapoliitika soovimatut mõju konkurentsivõimele. Samuti on Eesti jaoks tähtis, et riikide lubatud heitkoguste ühikute ülekandmist järgmistesse perioodidesse piiratakse, arvestades keskkonnanäesmärke. Tööd tuleb jätkata kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise 2050. aasta pikaajaliste sihtide seadmise suunas. Kasvuhoonegaaside õhkupaiskamise vähendamiseks ja süsinikuvähese majanduse käivitamiseks tuleb lisaks kaaluda EL-i emissioonikaubanduse süsteemi laiendamist teistesse majandussektoritesse. Tõhusa kliimapoliitika peamised eeldused on tehnoloogiline areng ja ELi-siseste ressursside parem kasutuselevõtt. Muutus energiabilansis peab toetama tehnoloogia areng⁵¹.

⁵¹ Nt nutivõrgud, energia salvestamisvõimalused, kolmanda põlvkonna biokütused, fotoelemendid, süsiniku kogumine ja ladustamine, tuumareaktorid, kildagaasi kaevandamine, põlevkiviõli tootmine on valdkonnad, milles tehnoloogiline edasiminekuks EL-i kliima- ja energiapoliitika huvisid.

Taastuenergiat tuleb soosida ka EL-i energiatootmise mitmekesistamise eesmärgil. Lisaks tuleb otstarbekalt kasutada kõiki kodumaiseid energiaallikaid, sh fossiilseid kütuseid, kujundades need ajapikku ajutiseks asendusallikaks taastuenergiale juhtudeks, kui viimase tootmine vajalikul määral pole võimalik.

42. Euroopa Liit sõltub energia impordist ja on vaja välja arendada **energia-taristu**, mis toetab siseturgu ja soodustab tarnijate mitmekesisust. Neile kriteeriumidele vastavaid projekte tuleb rahastada lisaks turuosaliste panusele EL-i eelarvest. Siseturu regulatiivselt poolelt on Euroopa Liidu jaoks oluline energiakaubanduse reeglistik, sh siseturu välisdimensioon. Euroopa energiaturu efektiivseks toimimiseks ja energiasõltumatus eemaldamiseks tuleb kehtestada ühtsed reeglid **elektri impordiks kolmandatest riikidest**. Eesti huvi on energiajulgeoleku suurendamine energiaühenduste rajamisega ja EL-i tootjatele võrdsete konkurentsitingimuste loomisega võrreldes kolmandate riikidega. Baltimaade elektriturg peab saama osaks NordPool Spoti kauplemisüsteemist⁵².
43. Majanduse üldise ressursimahukuse vähendamiseks tuleb raamtin-gimused luua EL-i tasandil, sest vaid nii väldime energiaturul konkurentsimoonutusi. Eesti toetab energiatoodete EL-i aktsiisi alammäärade kehtestamist lähtuvalt energiatoodete CO₂ emissioonist ja energiasisaldusest. Kaugemas plaanis on lisaks vaja analüüsida võimalusi vähendada riigipõhiste toetusmehhanismide moonutatavat mõju. **Taastuvate energiaallikate toetamine** peab olema nii põhjendatud tasemel kui ka sõltuvuses elektri turuhinnast ja samuti tagama taastuenergia osakaalu suurenemise energiabilansis. Eesti seisukohalt on olulisim taastuener-gia üldeesmärgi saavutamine ning juhul, kui 10% transpordieesmärk on meie kliimavöötmes siiski ebamõistlik saavutada ja/või püsivad problee-mid konkureerimisel toidutootmisega, võiks see olla kompenseeritud soojuse või elektrisektoris, kus see on kahtlemata ühiskonnale soodsam. Eesti huvides on taastuenergia laialdasemaks kasutuselevõtuks soodsa keskkonna loomine. Taastuenergia tootmise toetamiseks on esmalt vaja käivitada statistilised taastuenergia ülekanded⁵³ ja pikemas perspek-tiivis on vaja analüüsida üleeuroopaliste mehhanismide rakendatavust.

⁵² Vt tegevuseesmärki III-a lisas.

⁵³ Ühes riigis toodetud taastuenergia eksporditakse teise ja arvestatakse importija energiabilanssi, mille õiguslikud alused määrab taastuenergia direktiiv 2009/28/EÜ.

Eesti toetab taastuenergia toetuste põhimõtete ühtse poliitika väljatöötamist Euroopa Liidus mainitud eesmärkide saavutamiseks. Taastuenergia toetused eri riikides peavad järgima ühtselt kehtivaid EL-i riigiabi põhimõtteid ning olema turupõhised. Samuti on oluline ajakohastada energiatoodete aktsiisiga maksustamise direktiivi kliimaeesmärkide⁵⁴ kohaselt.

44. **Energiatõhususe kasv** on oluline EL-i kliimapoliitika element ja võtmevaldkond, et vähendada kasvuhoonegaase kokkulepitud mahus ja säästa ressursse. Eesmärkide kiireks saavutamiseks on vajalikud EL-i vahendid⁵⁵. Peale investeerimisvajaduste väljaselgitamist tuleb vastavad vahendid näha ette järgmisel eelarveperioodil. Energiatõhususe suurendamiseks siduva eesmärgi seadmisel toetab Eesti lõpptarbimisel põhinevat mõödikut, sest eesmärk on tarbijakäitumise mõjutamine. Primaarenergia tootmine võib Eestis elektrieksporti tõttu jätkuvalt suurened⁵⁶.

⁵⁴ Vt tegevuseesmärki III-b lisas.

⁵⁵ Lisavahendeid võivad vajada näiteks investeerimistoetused energiatõhusate tehnoloogiate ning koostootmise ja energijuhtimissüsteemide kasutuselevõtuks, hoonete renoveerimine, energiatõhususe teadusuuringud ja innovatsiooniprogrammid jmt. Eesti on konkreetsed tegevused loetlenud energiatõhususe tegevuskavas.

⁵⁶ Vt tegevuseesmärki III-b lisas.

IV. TRANSPORDIPOLIITIKA

45. EL-i transpordipoliitika ees seisev peamine ülesanne on EL-i **ühtse transpordituru arendamine** ning selle konkurentsivõimelisemaks ja ressursisäästlikumaks muutmine. Ühtse turu toimimise üks eeldus on parem **üleeuroopaline taristu** ja **EL-i piirkondade omavaheline ühendatus**,⁵⁷ mille teostamiseks on vaja nii EL-i toetust järgmises finantsraamistikus kui ka liikmesriikide poliitilist tahet.
46. Tulenevalt Eesti perifeerses asukohast ja ühenduste puudulikkusest on oluline lõpule viia Rail Balticu ning Via Baltica projektid, et luua **tänapäevased ühendused** Balti riikide ning ülejäänud EL-i vahel⁵⁸. Eesti EL-i poliitika eesmärk on hiljemalt aastaks 2012 Rail Balticu arendamise tegevusplaani väljatöötamine (sh ühise arendusettevõtte loomise algatamine) koostöös Läti, Leedu, Poola ja Euroopa Komisjoniga ning projekti elluviimine kokkulepitud ajakava kohaselt. Euroopa Komisjoni hinnangul⁵⁹ vajab transpordivaldkond taristute arendamiseks aastatel 2010–2030 investeeringuid üle 1,5 triljoni euro. Seejuures on üheks pudelikaelaks ka TEN-T võrgustiku areng Läänemere piirkonnas, eriti Balti riikide ühendamisel Kesk-Euroopa transpordikoridori ja -süsteemidega. Seetõttu on EL-i transpordivaldkonna arengu jaoks kriitilise tähtsusega, millised rahastamismudelid EL-i pikaajalise eelarve (2014–2020) raamistikus kokku lepatakse. Uus EL-i taristufond (Euroopa Ühendamise Rahastu) peab toetama siseturu arengut ja lõimimist, arvestama nii makroregionaalseid prioriteete kui ka väikeste ja perifeersete riikide vajadusi ning olema rahastusmudelilt sobiv ka konvergeeruvatele piirkondadele. Uus pikaajaline eelarve peab toetama valitsuse tegevusprogrammis ja EL-i poliitikas püstitatud transpordivaldkonna eesmärkide saavutamist. Kuna mereühendused on Eesti majanduse seisukohast olulised, siis tuleb nende toimimine tagada aasta ringi. Seetõttu on oluline toetada Läänemere ühtset jäämurdepoliitikat, riikidevahelist operatiivset koostööd ja nende kasutuses olevate ressursside efektiivset kasutamist.

⁵⁷ Euroopa Komisjoni transpordipoliitika valge raamat (KOM(2011) 144) seab üheks peamiseks ülesandeks EL-i ida- ja lääneosa transpordipiirkondade ühendamise.

⁵⁸ Vt tegevuseesmärki IV-a lisas.

⁵⁹ VALGE RAAMAT: Euroopa ühtse transpordipiirkonna tegevuskava – konkurentsivõimelise ja ressursitõhusa transpordisüsteemi suunas (KOM(2011) 144).

47. Ühtse turu välisdimensiooni kontekstis tuleb tähelepanu pöörata ka ühendustele EL-i naaberpiirkondadega, et vähendada nii kaupade kui ka reisijate veoks kuluvat aega ja ressursi⁶⁰. Euroopa Liidu kirdepiirkonna kontekstis oleks esmajärjekorras oluline parandada ühendusi piirkonna suurima linna Peterburiga. Eelkõige tuleb rakendada töösse e-toll ja e-deklareerimine ning saavutada eri asutuste asjaomaste infosüsteemide lõimimine. EL peab transpordi teemal olema rahvusvahelistes organisatsioonides (nt ÜRO) ning suhetes kolmandate riikidega ühtne.
48. Peale füüsilise taristu tuleb arendada ka valdkondlikku transpordipoliitikat. Eesti toetab maanteeveo-, lennundus-, raudtee- ning merendussektori jätkuvat avamist ja liberaliseerimist, et tagada EL-i transpordituru suurem integreeritus. Maanteetranspordituru suurema avatuse saavutamiseks on vaja **siseturu avamine kabotaažvedudele**⁶¹ kõigis liikmesriikides aastaks 2015, et tagada vaba teenusepakkumine⁶². Raudteesektoris tuleb arendada ühtset Euroopa raudteepiirkonda, et kaoksid sellised takistused nagu vedurite vahetamise vajadus riigipiiridel, mis tuleneb erinevatest tehnilistest nõuetest, või riikide protektsionismist tulenev raskendatud ligipääs depooteenustele. Selline olukord pärsib teenuste sujuvust ja efektiivsust ning ei ole majanduslikult mõistlik. Lennunduses tuleb lõpule viia ühtse Euroopa taeva tegevuskava ja laiendada Euroopa ühise lennunduspiirkonna põhimõtteid naaberriikidesse, et tagada võrdsed konkurentsitingimused ning ohutus- ja keskkonnastandardid. Avatud taeva kokkulepete raames tuleb jätkata lepingute sõlmimist kolmandate riikidega (eriti Aasias). Eesti peab oluliseks Euroopa lennujuhtimise ajakohastamise projekti (SESAR) elluviimist aastaks 2020 ja selle arendustegevustes osalemist. Merenduses eksisteerib praegu vaid rahvusvaheline, mitte EL-i siseturg, kuna EL-i liikmesriikide vahel sõitvaid aluseid koheldakse samamoodi kui kolmandatest riikidest saabuvaid laevu. Ühtse turu toimimiseks peavad korduvad tolliprotseduurid igas EL-i liikmesriigis

⁶⁰ Praegu on käimas uue TEN-T võrgustiku planeerimine, mis realiseerub 2011. aasta sügisel uue õigusakti eelnõu näol. Oluline on, et võrgustik käsitleks nii EL-i siseseid ühendusi kui ka neid, mis jõuavad välja EL-i välispiiridele.

⁶¹ Kabotaaž – maanteeveoteenuse osutamine vedaja poolt liikmesriikides, mis pole tema asutamiskohaks. Praegu on kabotaažvedud piiratud (pärast rahvusvahelist vedu on vedajatel lubatud teha kolm kabotaažvedu seitsme päeva jooksul), mis takistab ühtse turu toimimist ja suurendab EL-i veoteenuse osutajate kulusid. Peale siseturu tugevdamise ja majandusliku kasu on küsimus oluline ka kliima- ja energiapoliitika kontekstis: tühisõitude hulga vähenemine säästaks nii keskkonda kui ka energiat. Eri poliitikavaldkondade sidusus peab nende teemade puhul olema suurem.

⁶² Vt tegevuseesmärgi IV-b lisas.

kaduma⁶³. Asjaajamise lihtsustamiseks on oluline ka e-merenduse tööle-
rakendamine.

49. Järgnevatel aastatel jätkub EL-i **transpordipoliitika sidumine** teiste valdkondade, eelkõige **konkurentsivõime ning jätkusuutlikkusega**. Samuti peab transpordisektor ühe suurima heitgaaside allikana kohanduma **EL-i kliima- ja energiapoliitika eesmärkidega**⁶⁴. Kuna liikuvuse piiramine ei ole lahendus, siis eeldab ressursitõhususe eesmärkideni jõudmine tehnoloogilist hüpet nii puhtamate ja ressursisäästlikumate sõiduvahendite kui ka planeerimissüsteemide kasutuselevõtul, et suurendada keskkonnanahoidlikkust ja ressursitõhusust. Vastavate tehnoloogiate arendamiseks on vajalikud nii investeeringud innovatsiooni, sh intelligentsete transpordisüsteemide ja linnatranspordi e-lahenduste (nt e-parkimine) juurutamiseks, kui ka tugevam regulatiivne surve, kuna turu iseseisev areng pole siinkohal piisav. Planeerimises tähendab see transpordinõudluse juhtimist ja maakasutuse paremat planeerimist, millega on võimalik vähendada sundliiklust ja energiatarbimist transpordis. Jalgsi käimine ja jalgrattasõit peaksid saama linnaliikluse ja infrastruktuuri kavandamise lahutamatuks osaks. Peale selle on üks tõenäoline suundumus transpordisektori tasude ja maksusüsteemi muutmine, lähitudes printsiipidest „saastaja maksab” ja „kasutaja maksab” – sealjuures lisaks teekasutustasude kehtestamisele ning lokaalse välismõjuga seotud kulude (nt müra, õhusaaste) arvessevõtmisele ka kütuseaktsiis ja üldise CO₂-komponendi maksustamine. Samal ajal tuleb vähendada transpordisektori sõltuvust naftast, et mitte ohustada nii kaupade kui ka reisijate liikuvust ning sellega EL-i üldist konkurentsivõimet.
50. Teekasutustasude ning väliskulude sisestamise puhul on eelkõige oluline maksutulu läbipaistvus ning selle suunamine tagasi taristu kvaliteedi parandamiseks, et kasutajatel oleks võimalik saada kulude suurenemisest käegakatsutavat tulu. Väliskulude sisestamise puhul tuleb laekuvad tasud suunata printsiibi „saastaja maksab” kohaselt valdkondadesse, kus probleeme tekitatakse, nt keskkonna- ning tervisekaitse. Maksukoor-

⁶³ Nn sinise vööndi algatuse raames käib praegu katseprojekt formaalsuste vähendamiseks sadamates laevade vabamaks liikumiseks, et suurimatele vastuseisjatele – tolliorganisatsioonidele – tõestada selle võimaluse toimimist. Pikemas perspektiivis peab see tagama laevade vaba liikumise merel nii ELi-siselt kui ka väljaspool. Eesti toetab sinise vööndi kiiret rajamist.

⁶⁴ Euroopa Komisjon on teinud ettepaneku võtta teetähiseks CO₂-heitte vähendamine 60% võrra aastaks 2050 (KOM(2011) 144).

muse suurendamise üks oht on nii EL-i kui ka Eesti konkurentsivõime kahjustamine: transporditeenuste hinnatõus võib halvendada teenuste kättesaadavust, mõjutada vedajate majanduslikku olukorda ning suurendada vajadust avaliku sektori dotatsioonide järele. Seetõttu tuleb erineva EL-i poliitika väljatöötamisel arvestada osa EL-i regioonide perifeeria staatuse ja asustustihedusega.

V. KESKKONNA-, KALANDUS- JA PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA

51. **Ressursside jätkusuutlik majandamine** on kesksel kohal EL-i eri poliitika- valdkondades ning muutub järjest aktuaalsemaks kõikides majandus- sektorites ja muudes eluvaldkondades. Ressursitõhususe saavutamiseks tuleks majandada säästlikult kõiki ressursse: toorained, energia, vesi, õhk, maa ja muld. Eesti huvides on lõimida keskkonna kaitseks ja res- sursitõhususe saavutamiseks keskkonnanõuded kõikide nende EL-i poliitika- valdkondade kindlaksmääramisse ja rakendamisse, millel võib olla oluline keskkonnamõju. Sellest tulenevalt peab integreerima eri poliitika- valdkondade kujundamise ning teadus- ja arendustegevuse, maksustami- se, rahastamise ning õiguslike meetmete põhimõtted. Loetletu panustaks kokkuvõtvalt EL-i ressursitõhusa majanduse saavutamisse ning konkurentsivõime suurendamisse. Ressursitõhususe saavutamiseks tuleb tagada keskkonnavarade turvaline seis ja nende kestlik majandamine, nullilähe- dane jäätmete teke, ökosüsteemide taastamine ja teenuste väärtustami- ne, majandustegevusest tulenevate süsteemsete riskide teadvustamine ning vältimine. Eesti jaoks on oluline EL-i seitsmenda keskkonnaalase tegevusprogrammi koostamine ning ühiste eesmärkide kokkuleppimine, mis peaks toetama ressursitõhususe saavutamist⁶⁵. Peale ressursitõhususe põhimõtete rakendamise võiks programm tõsta esile ka teemasid, mis pole siiani saanud piisavalt poliitilist tähelepanu (näiteks müra, õhk) või vajavad Euroopa tasandil tõhusamat reguleerimist (näiteks pinnasekait- se). Eesti toetab täiendavaid meetmeid, mis aitaksid senisest tõhusamalt kaasa EL-i keskkonnapoliitika ühtlasemale elluviimisele kõikides liikmes- riikides, tagades võrdsed konkurentsitingimused eri liikmesriikide tootja- tele ja võrdsed keskkonnaseisundist sõltuvad õigused.
52. Eesti huvides on keskkonnapoliitika tõhus kaasamine ressursitõhusa ma- janduse kujundamiseks. Oluline eeldus on avaliku sektori eeskujuga käitu- mis- ja tarbimismustrite kujundamisel. **Keskkonnahoidlike riigihangete süsteemi** juurutamine ja tõhus eesmärgipärane rakendamine aitab vä- hendada ja vältida majanduse ja teiste eluvaldkondade ebasoodsat mõju keskkonnale ning loodusvarade säästliku kasutamise kaudu tõsta EL-i majanduse konkurentsivõimet. Eesti toetab riigihangete olulise kritee-

⁶⁵ Vt tegevuseesmärki V-b lisas.

riumina toodete ja teenuste elutsükli kulude arvestamist, järkjärgulist keskkonnahoidlike riigihankepõhimõtete rakendamist ja EL-i tootejuhiste väljatöötamist. Ressursitõhususe saavutamisel peame oluliseks maksimeetmete tõhusamat rakendamist, kus loodusvarade tarbimise maksustamise suurendamisega samal ajal vähendatakse tööjõu maksustamist. Eesti huvides on soodustada tootjate ja tarbijate käitumise suunamist tõhusale ressursikasutusele ning toetada keskkonnahoidlike tehnoloogiate kasutuselevõttu. Inimeste tarbimisotsuste kujundamiseks on vaja toodetega seonduv keskkonnainfo edastada kergesti mõistetavalt. Ressursitõhususe saavutamiseks on oluline toimivate ökosüsteemide tagamine ning nende pakutavate teenuste väärtustega (sh majanduslikega) arvestamine riiklikes otsustusprotsessides.

53. **EL-i jäätmepoliitika** oluline panus ressursitõhusa majanduse suunas liikumisel on jäätmetekke vähendamine, jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõtt või muu taaskasutamine. Ressursitõhususe saavutamiseks tuleks jäätmeid edaspidi käsitada ressursina. Eesti peab oluliseks, et kõikides liikmesriikides töötatakse välja riiklik jäätmete vältimise programm ning tugevdatakse jäätmealaste õigusaktide täitmise järelevalvet. Eesti toetab 2020. aastaks seatud jäätmete taaskasutamise eesmärkide täitmist, mille kohaselt võetakse ringlusse kodumajapidamisjäätmetest 50% ning taaskasutatakse ehitus- ja lammutusjäätmetest 70% aastas tekkivate jäätmete massist. Eesmärkide saavutamiseks tuleb edendada jäätmete liigiti kogumist, mis tagab jäätmetes sisalduva materjali ringlussevõtu parema kvaliteedi. Uute tehnoloogiate rakendamise ja arendamisega on võimalik taaskasutada jäätmeid, mida ei saa tagasi ringlusse võtta materjalina, kuid saab kasutada energiatootmisel või mõnel teisel eesmärgil. Ressursside paremaks ja keskkonnahoidlikumaks kasutamiseks tuleks EL-is edasi arendada ka tootja laiendatud vastutuse rakendamist, mille kohaselt tuleb arvestada juba toote või teenuse kavandamisel ja valmistamisel tema mõjuga keskkonnale ja inimese tervisele kogu tema elutsükli vältel ning selle rakendamist uutele tootegruppidele. Toote muutumisel jäätmeteks peab vastutama tootja selle kogumise ja taaskasutamise eest. Eesti toetab tootearendust suunas, mis vähendab jäätmete ning hormonaalsete ja pestitsiidsete ainete sattumist keskkonda.
54. **EL-i veekaitseesmärkide** kohaselt tuleb hiljemalt 2015. aastaks saavutada kõikide EL-i pinna- ja põhjavete, sh EL-i piirivete hea ning looduslik seisund. Eestile on oluline, et Euroopa Komisjon jätkaks läbirääkimisi

kolmandate riikidega tulemuslikuma koostöö saavutamiseks rahvusvahelistes vesikondades. Peipsi järv, mille seisund on praegu kesine, vajab hea seisundi saavutamiseks koostöö edendamist Venemaaga, sh parandamise meetmetes kokkuleppimist ja nende rakendamist ka kalaressursi seisukohast. Eestile on oluline, et EL-i veepoliitika uuendamisel hinnataks kogu EL-i veemajandusvaldkonna uuendamise vajadusi (välja arvatud merekaitse) ning et ettepanekud veepoliitika ajakohastamiseks puudutaks kõikide oluliste veeprobleemide lahendamist. Eesti soovib, et EL-i uus veepoliitika arvestaks kõikide liikmesriikide veeprobleemidega ning sisaldaks ka reostusega seonduvaid aspekte. Arendada tuleks nn integreeritud veeressursi rakendamist, mis võimaldaks ühte veeressursi kasutada efektiivselt mitmes valdkonnas. Näiteks uurida ja edendada võimalusi jahutusvee ja vanade kaevandusvete kasutamiseks soojusenergia saamiseks, mis ühtiks ka energiapoliitika eesmärkidega ning aitaks vähendada veekasutusest tingitud ökoloogilist jalajälge.

55. **Elurikas looduskeskkond** on loodusressursside paljususe alus. Eesti toetab EL-i elurikkuse poliitikat⁶⁶, mille keskne eesmärk on saavutada elupaikade ja liikide soodne seisund ja üleeuroopalise looduskaitsevõrgustiku Natura 2000 tõhus toimimine. Ressursitõhusa majanduse saavutamiseks peame oluliseks elurikkuse, ökosüsteemide ja nende teenuste suuremat väärtustamist. Eesti toetab EL-i suuremat initsiatiivi kaitsta looduskeskkonda ka väljaspool kaitsealasid, samuti elupaikade sidususe tagamise hädavajalikkust. Aastaks 2020 seatud elurikkuse kao peatamise eesmärgi saavutamiseks peab Eesti oluliseks säilitada toimivad ja teenu-seid pakkuvad ökosüsteemid, mis on ka sotsiaalse heaolu alus. Oluline on ka rikutud ökosüsteemide taastamine. Eesti peab oluliseks, et Natura 2000 alade kaitsekorralduskavad peavad valmima 2014. aastaks ja 2015. aastaks peab olema alustatud vastavate hindamismetoodikate väljatöötamise ning nende rakendamisega. Oluline on soodustada roheline infrastruktuuri arendamist ning elurikkuse hoiu meetmete lõimimist (eelkõige põllumajandusse ja metsandusse) ja tagada piisavad vahendid looduse kaitseks, sh erasektorit kaasates. Metsa kui olulise ressursi puhul soovib Eesti, et EL-is lähtutakse metsandusega seotud eesmärkide seadmisel kestliku metsamajanduse kontseptsioonist, millega tagatakse metsade elujõulisus ja tootlikkus ning mitmekülgne kasutamine. Eesti seisukohalt

⁶⁶ Euroopa elurikkuse strateegia 2010–2020.

on mõistlik lähtuda põhimõttest, et metsa ehk bioloogilise süsinikuvaru raiumist ei tohi käsitada arvestuslikult emissioonina⁶⁷.

56. Eesti toetab Euroopa Liidu pingutusi **puhtama välisõhu** tagamiseks. Välisõhu kvaliteedi parandamiseks tuleb optimeerida energeetikas ja tööstuses kasutatavaid tehnoloogiaid. Kuivõrd välisõhu saastega kaasneb saasteainete kauglevi, siis peab tulemuste saavutamiseks saastamist vähendama kõigis geograafiliselt Euroopas asuvates riikides. Välisõhu kaitseks vajaliku rahvusvahelise regulatsiooni väljatöötamiseks osaleb EL aktiivselt õhusaaste kauglevi Genfi konventsiooni hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise Göteborgi protokollu uuendamise protsessis, millega kehtestatakse protokolliga liitunud riikidele õhusaaste heitkoguste piirmäärad aastaks 2020. Eesti eesmärk selles protsessis on seista hea selle eest, et uuendatud protokolliga kehtestata-
vad nõuded võimaldaksid säilitada tasakaalu majanduse arengu ja looduskeskkonna vahel. Lisaks peab protokollu uuendamise protsess olema Genfi konventsiooni kõiki osalisi maksimaalselt kaasav.
57. Euroopa **kalavarused** on aastakümnete jooksul üle püütud ning püügi-
võimsus ületab olemasolevaid varusid. Kalavarude taastamiseks on juba juurutatud angerja riiklikud majandamiskavad ja Läänemerel pikaajaline tursavarude majandamiskava. Kuna kalavarude majandamisel tuleb lähtuda kalaliikidevahelistest suhetest toiduahelas, tuleb olemasolev tursa majandamiskava asendada ühise Läänemere tursa, kilu ja räime majandamiskavaga⁶⁸. Samuti tuleb vastu võtta Läänemere lõhe pikaajaline majandamiskava. Otsides võimalusi kalavaru jätkusuutlikkuse tagamiseks ja EL-i nõudluse rahuldamiseks kalandustoodete järele, tuleb EL-is ühe lahendusena arendada vesiviljelust.
58. Eesti EL-i poliitika eesmärk on **kalavaru** kui olulise loodusressursi **kestlik majandamine**⁶⁹. Eesti huvi on, et kalanduspoliitikas liigutakse kalava-

⁶⁷ Metsad tervikuna seovad süsinikku pidevalt ja puudukasutusega ei tooda ringlusesse täiendavat süsinikku. Raietega (uue- ja harvendus-, sanitaar- ja valikraied) saadud puudust valmistatakse puittooteid, mis on oma eluea jooksul n-õ süsinikukonservid. Juhul kui raieid ei teostataks, siis nõrgemad, kasvus allajäänud ja vanad puud surevad, mädanevad ja süsinik vabaneb lagunemisreaktsioonide käigus. Puudu kasutamine muude materjalide asemel aitab ka vähendada fossiilsete kütuste ja taastumatute loodusvarade tarbimist.

⁶⁸ Tursa põhilised toiduobjektid on kilu ja räim ning olukorras, kus tursavaru praegu jõudsalt kasvab, vähenevad seetõttu kilu- ja räimevarud.

⁶⁹ Vt tegevuseesmärki V-a lisas.

rude maksimaalse kestliku saagikuse tasemeni, pidades silmas pikaajalisi eesmärke ja säilitades kalavarud ka tulevikus. Peale selle on Eesti jaoks oluline rannapiirkonna eristaatuse säilimine ja tootjaorganisatsioonide arendamine. Eesti soovib, et kalapüügi võimaluste määramisel võetaks aluseks pikaajalised taastamis- ja majandamiskavad, mis peavad tuginema põhjalikele kalavarude teadusuuringutele ja sotsiaal-majanduslikele analüüsidele. Rahaline abi peab olema kooskõlas kalavarude kestliku majandamise eesmärkidega ja suunatud eeskätt kalandussektori struktuursetele muutustele kaasaaitamiseks. Otseseid asendusinvesteeringuid tuleks vältida. Oluline on kalapüügiandmete operatiivne avalikustamine, mis aitab suurendada kalandussektori vastutust kalavaru kasutamise eest ja seeläbi tagada nende kestliku majandamise. Eesti huvi on, et uuel eelarveperioodil suunataks rohkem rahalisi vahendeid kalanduse teadus- ja arendustegevusele, et arendada Euroopa Liidus välja konkurentsivõimeline ja kestlik vesiviljelussektor. Samuti on oluline, et suunataks rohkem rahalisi vahendeid kalavarude ja nende elupaikade taastamisele, et tagada kalavarude hea seisund.

59. **Põllumajanduspoliitika** üks olulisem ülesanne nii Euroopas kui ka kogu maailmas on tagada tulevikus elanikkonna tervisliku toiduga kindlustatus ressursi- ja keskkonnasäästlikult. Põllumajandustootmise tasakaalustatud kasvule toidu tootmisahelas kaasa aitamiseks on oluline toetada ühistegevuse arengut, seda nii tootmisahela horisontaalse kui ka vertikaalse koostöö vormis. Globaalses raamistikus peaks EL-i põllumajandussektor muutuma rohkem turule orienteeritumaks, et ta saaks olla konkurentsivõimelisem. Lisaks peab põllumajandussektor toime tulema selliste uute ülesannetega nagu kliimamuutustega kohanemine ja veeressursside nappus. Arvestades üha süvenevat toidupuudust maailmas, tuleb järgmisel eelarveperioodil leida lahendus ka Eestis 2004. aastal deklareerimata jäänud ning seetõttu toetuskõlbmatule põllumaale. Euroopa põllumajandusmudeli konkurentsivõime parandamisel on oluline roll teadus- ja arendustegevusel ning innovatsioonil. Teadus- ja arendustegevusega saab suurendada põllumajandussektori tootmiserfektiivsust, arendada näiteks ilmastiku- ja kahjurikindlamaid sorte, toetada suure turuväärtusega mahepõllumajandustoodangut ning vähendada keskkonnakoormust. Kestliku põllumajandussektori ülesehitamisel on oluline arvestada ka looma- ja taimetervise riskidega ning loomaheaolu nõuetega.

-
60. Eesti EL-i poliitika eesmärk on tugeva, kestliku ja konkurentsivõimelise Euroopa **põllumajandusmudeli arendamine**⁷⁰. Põllumajandustootmine vajab jätkuvat tähelepanu uute tehnoloogiate arendamisel ja rakendamisel. Tähtis on suunata raha kohaliku ja tervisliku toidu arendusse. Eesti jaoks on oluline, et põllumajanduses ja toidutootmises kasutatakse ära parim teadusinfo ning suunatakse rohkem rahalisi vahendeid EL-i teaduse raamprogrammidest põllumajandussektori teaduspõhisemaks ja innovaatilisemaks muutmiseks. Teadusinfo paremat ärakasutamist tagab Eestis ka integreeritud, põllumajandustootja vajadusi arvestava nõuandesüsteemi arendamine. Geneetiliselt muundatud sortide turule lubamise otsustes tugineb Eesti parimale teaduslikule informatsioonile ja riigisiseste erialakomisjonide eksperdihinnangutele. Uue dimensioonina toetame ühises põllumajanduspoliitikas veekaitse komponendi tähtsustamist Euroopa Liidu tasandil, kuna vesi on eluline ressurss nii põllumajanduse kui ka kogu inimkonna jaoks. Eestile on oluline häid põllumajandus- ja keskkonnatingimusi toetavate tegevuste laiendamine EL-is, programmide loomine põllumajandustootjate keskkonnateadlikkuse suurendamiseks, innovatiivsete lahenduste toetamine põllumajanduskoormuse vähendamiseks seoses veekasutusega.
61. EL-is on üks oluline lahendamist vajav küsimus **otsetoetustele** objektiivsete kriteeriumide kehtestamine (ühtlasemaks muutmise). Eesti koos mitme teise liikmesriigiga leiab, et praegune otsetoetuste süsteem tuleb üle vaadata eesmärgiga kõrvaldada toetustasemetest suurest erinevusest tulenevad ELi-sisesed konkurentsimoonutused liikmesriikide (ning tootjate) vahel eelseisval perioodil (2012–2020). Eesti leiab, et järgneva eelarveperioodi jooksul peaks Eesti otsetoetuste tase olema 90% EL-i keskmisest **ilma otsetoetuste üldmahtu suurendamata** (vaata ka teist peatükki). Eesti soovib otsetoetuste süsteemi ümberkujundamist ühtse pindalatoetuse süsteemi sarnaseks. Eesti peab oluliseks, et põllumajandustootmises pakutakse peale toidutootmise ka ühiskonnale vajaliku avalikku hüve, mille eest makstakse kulupõhist hüvitist. Eesti peab oluliseks, lähtuvalt ka Euroopa Kontrollikoja soovitustest, et täismahus otsetoetust tuleb maksta vaid aktiivsele põllumajandustootjale, kes on üheselt määratletud EL-i tasandil. Eesti toetab otsetoetustele keskkonnanahoidlikkuse komponendi lisamist, kuid see ei tohiks ohustada maaelu

⁷⁰ Vt tegevuseesmärki V-c lisas.

arengu poliitika keskkonnatoetuste rakendamist ning otsuste tegemisel tuleb arvestada liikmesriikide eripäradega.

62. Eesti leiab, et **maaelu vahendid** ÜPP eelarves peaksid nii Euroopa Liidus kui ka liikmesriigiti järgmisel eelarveperioodil jääma samale tasemele või suurenema. Eesti toetab maaelupoliitikas keskkonnakaitsele ning elurikkusele, põllumajandus- ja toidusektori konkurentsivõimele suunatud meetmete tugevdamist, metsandus- ja põllumajandussektori konkurentsivõime parandamist, majandustegevuse mitmekesistamist ja maapiirkondade tasakaalustatud arengut. Sellised tegevused teenivad maapiirkondades nii töökohtade ja teenuste parema kättesaadavuse kui ka mitmekesise ning valikuvõimalusi pakkuva elukeskkonna loomise eesmärke. Samuti on need olulised üleeesilise planeeringu keskkonnaeesmärkide valguses. Eesti toetab toetusmeetmete lihtsustamist, kontrollikoormuse vähenemist põllumeestele ja noortalunikele suunatud meetmeid. Ülevaatomist vajab ebasoodsamate piirkondade määratlus (LFA) ning see peaks põhinema ühtsetel EL-i tasandi objektiivsetel ja looduslikel kriteeriumidel.
63. Eesti toetab peamiste seni kehtinud turukorraldusmeetmete säilimist ja nende ajakohastamist ning riskijuhtimissüsteemi rakendamist. Oleme seisukohal, et turukorraldusmeetmed ei tohi mõjutada põllumajandustootjate tootmisotsuseid ja seetõttu peaks neid rakendama ühetaoliselt.
64. Eesti soovib, et EL pööraks rohkem tähelepanu loomahaiguste ennetamisele, et vähendada loomataudidest tingitud kulusid. Lisaks toetame ühtse taimeterviserežiimi heakskiitmist, mis aitaks vähendada ohtlike taimekahjustajate levikut ühenduses, ning sellega tõsta põllumajandussektori konkurentsivõimet.

VI. JUSTIITS- JA SISEKÜSIMUSED

65. Lissaboni lepingu jõustumisega toimus põhimõtteline areng ennekõike õiguskorra kaitset ja kriminaalõigust puudutavate EL-i pädevuste laiendamisel. Oluline muudatus oli ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta heakskiitmine osana Lissaboni lepingust. Lisaks võeti 2009. a vastu sise- ja justiitsvaldkonna järjekorras juba kolmas mitmeaastane strateegia (nn Stockholm programmi) ning selle tegevuskava, mille fookus on senisest enam suunatud Euroopa Liidu kodanike põhiõiguste ja -vabaduste tagamisele. Eelnev tähendab ühtlasi, et seni enamjaolt valitsustevahelisel koostööl baseerunud valdkonda ootavad ees olulised muutused. Muutused on muu hulgas tingitud tõdemusest, et Euroopa Liidu põhivabaduste ja siseturu arengu tagamiseks ja toimimiseks on tarviline ka turvalisust tagava õigusloome ulatuslikum harmoneerimine. Sealjuures on Eesti huvides piiriüleste kuritegude puhul miinimumkaristuste ühtlustamine ja menetlusõiguslike miinimumstandardite kehtestamine, koostöö tõhustamine küber- ja narkokuritegevuse ning inimkaubandusevastases võitluses, uute infotehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtmine ja infosüsteemide ühtlustamine, ning seoses eelnevaga Eesti positiivse kuvandi kinnistamine. Sise- ja justiitsküsimuste valdkonnas on Eesti jaoks olulise tähtsusega Schengeni põhimõtetest kinnipidamine ning rändega seonduvad teemad. Kui halvasti hallatav ränne võib mõjutada sotsiaalset sidusust ja kodanike usku sisepiirideta kodanike liikumise alasse, siis hästi hallatav ränne võib olla EL-i seisukohast positiivne väärtus. Eraldi tähelepanu väärib sealjuures isikuandmete kaitsega seonduv, kuna ühelt poolt on vaja tagada andmete vaba liikumine ning teiselt poolt eraelu puutumatust.
66. EL-i jaoks on ennekõike oluline **kriminaalõiguses materiaalõiguse ühtlustamine** raskete piiriüleste kuritegude puhul ning kriminaalmenetluses **piiriülese koostöö lihtsustamine**, millel on eriti oluline tähendus kuritegude avastamisel ja lahendamisel. Eesti jaoks on oluline vastastikuse tunnustamise printsiibi rakendamine rahvusvahelises õiguskooostöös⁷¹. Peame oluliseks tõendite kogumist reguleeriva Euroopa Liidu õigusraamistiku lihtsustamist⁷². Eesti toetab karistusõiguslikes valdkondades

⁷¹ Vt tegevuseesmärki VI-a lisas.

⁷² 2011. aastal jõustumata planeeritud Euroopa tõendikogumismääruse direktiiv pakub sobivat lahendust vaid pooltel tõendite kogumiseiga seotud juhtudel, süvendades sellega killustatust veelgi.

Euroopa Liidus selliste raskete kuritegude koosseisude ja miinimumkaristuste ühtlustamist, mis on omandanud piiriülese mõõtme⁷³. Kriminaalmenetlusõiguse lihtsustamisel peavad menetlusosaliste menetluspõhiõigused olema kõrgel tasemel tagatud, sõltumata menetlustoimingu tegemise kohast. Et tagada isikute põhiõiguste kõrgetasemeline kaitse, soovib Eesti Euroopa Liidus ühtsete miinimumstandardite kehtestamist kannatanute ning kahtlustatavate ja süüdistatavate õigustele kriminaalmenetluses. Menetluslikke põhivabadusi aitavad tagada ka EL-i põhiõiguste harta ja EL-i ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga.

67. Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses prioriteetide seadmisel soovib Eesti tugineda ohtudepõhisele süsteemsele lähenemisele. Eriti oluliseks peab Eesti tegelemist kriminaaltulu konfiskeerimisega ning võitlust küber- ja narkokuritegevusega. Eesti peab oluliseks EL-i sisejulgeolekuvaldkonna agentuuride pädevustepõhist tugevdamist. Piiriülese kuritegevusega võitlemisel tuleb Eesti arvates põhitähelepanu pöörata organiseeritud kuritegevusele, narkokuritegevusele, arvutikuritegevusele ja terrorismile. Oluline on, et politsei- ja õiguskooostöös toimuks efektiivne menetlustoimingute tegemine ning tõendite ja menetlusinfo kogumine ja vahetus. Õiguskaitset puudutavas koostöös näeme perspektiivi Euroopa Politseiameti (EUROPOL) analüütilise suutlikkuse tugevdamises ja rahvusvahelise koostöö elavdamises. Ühtlasi soovib Eesti esile tõsta Euroopa Politseikolledži (CEPOL) rolli ning näeb vajadust selle tõhustamiseks EL-i sisejulgeoleku valdkonna koolituskoostöö edendamajana ja European Training Scheme'i (ETS) rakendajana. Eesti peab oluliseks ka rahvusvahelise õiguskooostöö üksuse Eurojusti tegevuse tõhustamist⁷⁴.
68. Siseturvalisuse tagamine Euroopa Liidus sõltub liikmesriikide ning Euroopa Liidu institutsioonide ja agentuuride vahelisest koostööst ning selle edukuse tagab info kiire liikumine eri osaliste vahel. Piiriülene teabevahetus ja tõhus operatiivkoostöö omandavad järjest kaalukamat tähendust sisepiirideta ala toimimisel. Liikmesriikide huvides on, et Euroopa Liit käiks kaasas tänapäeva ühiskonna muutustega, kus infotehnoloogia võib

⁷³ Näiteks terrorism, inimkaubandus, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korrupsioon ja organiseeritud kuritegevus.

⁷⁴ Vt tegevuseesmärki VI-a lisas.

ühel ajal lihtsustada piiriületusi ja olla õiguskorra tagamise abivahend, aga aidata kaasa ka selle rikkumisele. Seetõttu peab Eesti oluliseks Euroopa viisainfosüsteemi edasist arengut ja teise põlvkonna Schengeni infosüsteemi kiiret käivitamist; samuti nn registreeritud reisijate programmi, üleeuroopalise sisenemis- ja väljumissüsteemi väljatöötamist ja ellurakendamist ning teiste sisejulgeoleku infosüsteemide edasiarendamist⁷⁵.

69. Eesti toetab infotehnoloogiliste lahenduste juurutamist ning omavahe- list integreerimist ning on huvitatud justits- ja siseküsimumuste mastaap- sete andmekogude haldamisega tegeleva sisejulgeoleku IT-agentuuri edukast plaanipärasest käivitamisest Tallinnas ja soovib selle arengule igati kaasa aidata. IT-valdkonna arendamine on Eesti jaoks märgilise tä- hendusega ja aitab Eesti kuvandit positiivses võtmes tutvustada⁷⁶.
70. Sisepiirideta ala tõttu tuleb üha enam reguleerida **rännet kolmandatest riikidest** ja kolmandate riikide kodanike mobiilsust siseturul ka Euroopa Liidu tasandil. Euroopa Liidu rändepoliitika instrumentide väljatöötamisel tuleb arvestada nii EL-i kui ka liikmesriikide tööturuvajadustega, oluline on teha aktiivset koostööd päritolu- ja transiidiriikidega ning pöörata piisavat tähelepanu ka sisserännanute lõimimisele ühiskonda. On vaja jätkata viisavastastikkuse ja viisalihtsustuse põhimõtte rakendamist nii kodanike liikumisvabaduse arendamiseks kui ka selleks, et Euroopa Liit peab olema avatud õppimiseks, teadustööks ja turismiks. Samas peab Eesti oluliseks, et viisavabaduse ja -lihtsustuse andmisel kolmandatele riikidele lähtutaks selgest ühtsest EL-i raamistikust, mis aitaks vähendada riske sisejulgeolekule ning suunata reforme asjaomas- tes kolmandates riikides. Eesti peab oluliseks, et tagasivõtulepingud oleks aluseks viisavabaduse andmisele. Samuti peaks tagasivõtulepingud olema eelduseks viisalihtsustuslepingute sõlmimisele. Eesti seisukohalt tuleks Türgi, Venemaa ja idapartnerluse sihtriikide puhul erilist tähe- lepanu pöörata võrdsele kohtlemisele läbirääkimistel viisadialoogi ja ta- gasivõtulepingute ning nende sõlmimise ja rakendamise üle. Lisaks tu- leb lihtsustada ka EL-i kodanike liikumist kolmandatesse riikidesse ning kolmandatelt riikidelt tuleb jätkuvalt nõuda EL-i liikmesriikide võrdset kohtlemist viisanõuete puhul⁷⁷.

⁷⁵ Vt tegevuseesmärki VI-b lisas.

⁷⁶ Vt tegevuseesmärki VI-b lisas.

⁷⁷ Vt tegevuseesmärki VI-c lisas.

-
71. **Ühine õigusraamistik varjupaigavaldkonnas** ja efektiivne ning ühetao-line varjupaigataotluste menetlemine toetavad tõhusat rahvusvahelise kaitse süsteemi kooskõlas Euroopa humanitaarpõhimõtetega. Samuti aitavad need Schengeni alal vältida varjupaiga ostmist või muud varjupaigasüsteemi väärkasutamist. Seetõttu peab Eesti oluliseks Euroopa ühise varjupaigasüsteemi käivitamise lõpuleviimist, mis seisneb uues ühises õigusraamistikus ja tõhustatud praktilises koostöös liikmesriikide vahel, sh Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiameti (EASO) kiires tööle-rakendamises. Liikmesriikidevaheline praktiline koostöö peaks eelkõige olema suunatud ühise arusaama tekitamisele isikute kaitse vajadusest. Eesti peab oluliseks rändesurve all olevate liikmesriikide toetamist, kuid pagulaste ümberpaigutamine ja ümberasustamine peaksid jääma liik-mesriikidele vabatahtlikuks⁷⁸.
72. Efektiivne piirikontroll, viisamenetlus ja ebaseadusliku rände tõkestamine loob usaldust Schengeni süsteemi toimimise suhtes. **Schengeni hin-damissüsteemi reform** ja järelevalve tugevdamine on olulised tagatised nii isikute vaba liikumise kui EL-i põhivabaduse tagamisel. Seepärast peaks Euroopa Liit Eesti arvates suutma kontrollida Euroopa Liitu suun-duvat rännet toimiva piirivalve ja erinevate rännet soodustavate ning piiravate meetmete kaudu. Kõrvuti seadusliku rände soodustamisega on Euroopa Liidu huvides takistada ebaseaduslikku rännet. Eesti jaoks on oluline, et Euroopa Liit oleks suuteline tagama siseturvalisuse ka juhul, kui ebaseadusliku sisserände ulatus ja surve EL-i välispiiridele suureneb ning soovimatute sisserändajate liikumise tõkestamine liikmesriikide vahel nõuab senisest efektiivsemat Schengeni kompensatsioonimeetmete rakendamist ja arendamist. Eesti huvides on oluline ellu viia Schenge-ni hindamismehhanismi reform, mis tagaks liikmesriikide objektiivse hindamise ning parandaks Schengeni alaga liituvate ja liitunud riikide suutlikkust täita *acquis*'ga sätestatud kohustusi. Schengeni põhimõtete rakendamisest loobumine oleks tagasimineku senises arengus. Samuti näeb Eesti Euroopa Liidu välispiiridel tehtava operatiivkoostöö juhtimi-se Euroopa agentuuri (FRONTEX) rolli jätkuvat suurenemist Schengeni välispiiride tugevdamisel⁷⁹.

⁷⁸ Vt tegevuseesmärki VI-c lisas.

⁷⁹ Vt tegevuseesmärki VI-c lisas.

VII. KÜBERPOLIITIKA

73. Interneti kui vaba, paindliku ja interaktiivse ruumi areng on Euroopa ja maailmamajanduse arengu üks nurgakivi. Kiirus, üleilmsus, avatus, turvalisus ja ligipääsetavus on olulised eeldused interneti potentsiaali realiseerumisel. Internetivabadus katalüseerib omakorda innovaatiivsi majanduslikke ja muid ühiskondlikke muutusi ning on väga oluline võimaldaja nii avatud ühiskonnale, avatud valitsusele kui ka avatud majandusele. Seetõttu on põhjust rääkida **juurdepääsust internetile** kui põhiõigusest⁸⁰ ja -vabadusest iseeneses, aga ka kui teiste põhiõiguste olulisest võimaldajast. Eestil on märkimisväärne kogemus eDemokraatia arendamisel. EL-is tuleks Eestil seista selle eest, et EL-i ühine välis- ja julgeolekupoliitika oleks muu hulgas suunatud infotehnoloogia lahenduste kasutamisele demokraatia arendamiseks ja põhiõiguste tagamiseks vastavates EL-i sihtriikides. Eesti soovib olla avatud ühiskonda, vaba konkurentsi ja vaba internetti soodustava poliitika toetamise kõrval⁸¹ ka aktiivne panustaja internetiturvalisuse valdkonnas⁸², kuivõrd peame osaluse kasvatamise oluliseks osaks võimalust internetis turvaliselt asju ajada. Turvalisuse tagamiseks võetavad meetmed peavad aga olema vajalikud ja proportsionaalsed ning olema ennekõike suunatud interneti kasutajaskonna osaluse ja usalduse kasvatamisele.
74. Selleks, et digitaalne ühtne turg saaks toimida, on EL-is oluline **kriitilise informatsiooni infrastruktuuri kaitse ja toimepidevuse suurendamine** koostöös avaliku ja erasektori ning vabaihendustega. Need sammud aitavad kaasa usalduse suurenemisele elektroonilise teenusekeskkonna vastu, samuti tugevdavad inimeste turvatunnet veebiteenuste kasutamisel, mis on eelduseks laiaulatuslikule teenuste kasutamisele veebikeskkonnas. EL peab astuma samme, mis takistavad ja pärsivad kas teenuste pakkumiseks vajaliku infrastruktuuri (näiteks teenusepakkujate ser-

⁸⁰ Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue. Human Rights Council. Seventeenth session, 16th of May 2011. A/HRC/17/27. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

⁸¹ Ameerika Ühendriikides baseeruv uurimiskeskus Freedom House tunnistas Eesti 2011. aastal koostatud uuringus kõige vabama internetiga maaks. FREEDOM ON THE NET: A Global Assessment of Internet and Digital Media. Freedom House. April 1, 2009. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.freedomhouse.org/uploads/specialreports/NetFreedom2009/FreedomOnTheNet_FullReport.pdf

⁸² Vt tegevuseesmärki VII-a lisas.

verid, andmebaasid, võrgusõlmed jne) langemist rünnaku objektideks või veebikeskkonna kasutamist erinevate kuritegude toimepanemiseks (nt pangapettused, identiteedivargused, inimeste ja ettevõtete andmete võltsimine, inimestest vale kuvandi loomine sotsiaalvõrgustikes)⁸³. Küberturvalisuse tagamine peab olema proportsionaalne ja kooskõlas isiku- ja majandusvabaduse põhimõtetega.

75. Küberturvalisus on elulise tähtsusega, kuna mitmetes EL-i liikmesriikides sõltub inimeste igapäevane elu olulisel määral veebikeskkonna teenustest⁸⁴. Samuti on internetiteenuste ründamine tihti lihtsalt korraldatav ja odav. Selleks, et tagada inimeste igapäevaseks toimetulekuks vajalike teenuste toimimine ning majanduse ja finantsüsteemi toimimine, tuleb võtta meetmeid selliste infosüsteemide vastu suunatud rünnete ennetamiseks ja tõkestamiseks. Peame oluliseks rõhutada vajadust käsitleda küberjulgeoleku aspekte ning sellest tulenevate riskide mõju asjakohaste (mitte kõigi) valdkondade poliitika ja regulatsioonide väljatöötamisel, arvestades vajadust küberjulgeoleku riske hallata ja vajalikul määral maandada.
76. Eesti huvi on luua turvaline ja takistusteta digitaalne ühtne turg, mis loob võimaluse teenuste pakkumiseks ja kasutamiseks EL-i siseturul. Eesti huvi on edendada mugavat äritegemise taristut; luua riigi ühtne, lihtne ja sõbralik kodanike poole pööratud nägu internetis ja e-teenustes; tagada üksikisiku privaatsus ja hoida rahvusvahelist initsiatiivi küberjulgeoleku suundumustes. Selleks tuleb võtta EL-i liikmesriikide teenusruumi arendamisel kasutusele sellised lahendused, mis on loodud eeskätt kõrgeid turvaeesmärke silmas pidades⁸⁵, ning arendada välja kiire, usalduslik ja paindlik riiklike CERTide⁸⁶ koostöövõrgustik, mis võimaldab adekvaatselt reageerida ilmnunud ohtudele ja intsidentidele⁸⁷. Küberturbe taseme ühtlustamiseks EL-is on oluline jätkata küberkaitsepoliitika ning soovituslike nõuete ja juhiste väljatöötamist küberkaitse valdkonnas. (Digitaalse ühtse turu põhjalik käsitlus vt pkt 1 „Siseturg“.)

⁸³ Vt tegevuseesmärki VII-b lisas.

⁸⁴ Näiteks on internetipanganduse või personaalsete avalike e-teenuste kasutamise määr mitmes EL-i liikmesriigis väga kõrge.

⁸⁵ st Eesti X-tee-taolise lahenduse toetamine; Eestil on siin töötavad, ID-kaardil ja e-allkirjal tuginevad lahendused ning pikaajaline kogemus.

⁸⁶ CERT (Computer Emergency Response Team) – infoturbe intsidentide käsitlemise keskus.

⁸⁷ Oluline on saavutada olukord, kus liikmesriikide vertikaalsed juhtimisstruktuurid tagavad riiklike CERTide tegevuse seaduslikkuse, kuid samas ei pidurda reageerimise kiirust bürokratlike juhtimisreeglitega.

-
77. Internet kui oluline keskkond suhtlemiseks, majandustegevuseks ja ka erinevate teenuste, sealhulgas riigi pakutavate avalike teenuste osutamiseks, on atraktiivne keskkond ka kurjategijatele. Küberruumi piiritus võimendab probleeme küberkuritegude avastamisel ja tõkestamisel ning neid kuritegusid toime pannud isikute tabamisel. Et vältida karistamatust ning süvenda usaldust küberruumi suhtes, on eriti oluline, et ka internetis toime pandavate kuritegude ennetamine, tõkestamine ja uurimine oleks kiire, efektiivne ja tulemuslik. Seetõttu on küberkuritegude puhul äärmiselt oluline, et liikmesriigid saaksid küberkuritegude mõiste olemusest ühtemoodi aru ning karistaksid küberkuritegude toimepanemise eest samaväärsete karistustega. EL-i tasandil tuleks näha ette **miinimumstandardid küberkuritegude koosseisude ja karistuste** kohta ning astuda samme õiguskaitseorganite koostöö tugevdamiseks⁸⁸.
78. Isiku identiteet ning selle kaitse on tähtis nii väljaspool küberruumi kui ka küberruumis. Identiteedivargus ning sellega seotud õigusrikkumised võivad tekitada isikule suurt varalist või mittevaralist kahju. Lisaks tuleb siin arvesse võtta asjaolu, et küberruumis on teise isiku identiteedi kasutamine kergemini teostatav (ka piiriüleselt). Seetõttu on vaja näha ette täiendav karistusõiguslik kaitse, leppides identiteedivarguse suhtes kokku miinimumstandardid kuriteokoosseisude ja karistuste kohta, olenevatest sellest, kas see pannakse toime küberruumis või väljaspool seda⁸⁹.
79. Järgmise nelja aasta jooksul on EL-is oluline **küberjulgeoleku kinnistumine ka ühise välis- ja julgeolekupoliitikaalases (ÜVJP) tegevuses**. EL-i kaalukuse ja esindatuse osakaalu suurendamine rahvusvahelistes küberjulgeoleku aruteludes on nii Eesti, kõikide teiste liikmesriikide kui ka EL-i huvides, sest seeläbi on võimalik rääkida kaasa globaalse küberjulgeoleku poliitika kujundamises, mille mõju puudutab nii liikmesriike kui ka kogu EL-i tervikuna. Efektiiivse ühise välis- ja julgeolekupoliitika elluviimiseks peaks Euroopa välisteenistuses olema küberpoliitika planeerimise ja elluviimise võime. Eesti huvides on küberjulgeoleku kui interdistsiplinaarse teema laiahaardeline käsitlemine Euroopa Liidus, mis hõlmaks küberkaitset, küberturvalisust, võitlust küberkuritegevusega, elutähtsa teabetaristu kaitset ja ka kõiki teisi küberruumiga seotud valdkondi. Oluline on muu hulgas lähtuda põhimõttest, et EL-i tegevus

⁸⁸ Vt tegevuseesmärki VII-b lisas.

⁸⁹ Vt tegevuseesmärki VII-b lisas.

sellel suunal ei tohi kahjustada inimeste juurdepääsu internetile ja internetikasutamise vabadust⁹⁰.

80. Euroopa Liidu ühises välis- ja julgeolekupoliitikas (ÜVJP) ning ühises julgeoleku- ja kaitsepoliitikas (ÜJKP) puudub siiani arvestatav küberkomponent, kuigi mõlemad formaadid on olemuslikult küberjulgeoleku arendamise mõistes suure potentsiaaliga. ÜJKP võtmeid on tsiviilmilitaarkoostöö, tänapäevaste konfliktide mitmekesisus (uued ohud) ning mujal maailmas aset leidvate konfliktide mõju Euroopa riikide julgeolekule. Teabetaristu on globaalne ning ka selle kaitse ei saa toimuda teisiti. Euroopa Liit kui tsiviilvõimete poolest tugev ühendus peab soodustama koostööd kolmandate riikidega, sh pakkudes välisabi (Euroopa Liidu erinevate partnerlusprogrammide kaudu) neile riikidele, kes ise ei suuda oma küberruumi kaitsesse panustada. Euroopa Liit peab aitama kaasa Euroopa Nõukogu **küberkuritegevusevastase võitluse konventsiooni** ehk Budapesti konventsiooni propageerimisele, liikmesriikidevahelise koostöö arendamisele ning koostöömehhanismide sisseseadmisele kolmandate riikidega; eriti oluline on koostöö peamiste liitlastega nagu Ameerika Ühendriigid. Samuti tuleb tihendada küberjulgeolekualast koostööd NATOga⁹¹.

⁹⁰ Vt tegevuseesmärki VII-c lisas.

⁹¹ Vt tegevuseesmärki VII-c lisas.

VIII. EL-I VÄLIS-, KAITSE- JA LAIENEMISPOLIITIKA

81. Euroopa Liidu ees seisev peamine ülesanne lähimatel aastatel on **Euroopa Liidu rahvusvahelise mõjuvõimu hoidmine ja suurendamine**, et aidata kaasa julgeoleku, stabiilsuse ja heaolu kasvule Euroopa naabruses ja kogu maailmas ning toetada inimõiguste ja demokraatia levikut⁹².
82. Eesti toetab tihedat Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide suhet kui globaalsete poliitiliste, majanduslike ja keskkonnaprobleemide lahendamise eeldust. Ühistel huvidel põhinev **transatlantiline partnerlus** on Eesti ja Euroopa Liidu julgeoleku üks peamisi tagatisi, samuti vastab see meie majandushuvidele. EL-i ja USA koostöö tihendamise on järkjärguline protsess, kus juba saavutatule saab üles ehitada uusi tegevusi. Eesti tegutseb selle nimel, et kõik võimalused koostöö tugevdamiseks saaksid ära kasutatud. Eelistatud koostöösuunad on EL-i lähinaabruse stabiilsuse ja arengu tagamine, energia- ja küberjulgeoleku suurendamine, terrorismi ja raske kuritegevusega võitlemine.
83. Euroopa Liidu suhete edendamine **strateegiliste partneritega**, kasvavate poliitiliste, majanduslike ning regionaalsete jõududega, nagu Hiina, India ja Brasiilia, on äärmiselt oluline. Suhted nende riikidega peavad olema laiapõhjalised. See eeldab mh EL-i ja euroala koordineeritud seisukohtade ühtset esindamist suhetes strateegiliste partneritega, rahvusvahelistel foorumitel ning rahvusvahelistes organisatsioonides (G8, G20, IMF, ÜRO).
84. **EL-i esindamine rahvusvaheliselt peab olema ühtne**. Eesti huvides on maailmapoliitika küsimustes tugev ja ühtne Euroopa. Kuna Eesti mõju välispoliitilistes küsimustes tugineb suuresti EL-i platvormi ühtsusele ja selgusele, siis on meie huvides ühel häälel kõnelev Euroopa Liit. Seal, kus Euroopa Liidul kui tervikul on laua taga eraldi esinduskoht, peab olema tagatud liikmesriikide ja liidu esindaja sõnumite ühtsus. Oluline on toimima panna Lissaboni lepingu järgne tegevusraamistik, muu hul-

⁹² Eesti julgeolekupoliitilised valikud ja eesmärgid on Riigikogus 10. mail 2010. a heaks kiidetud dokumendis „Eesti julgeolekupoliitika alused” (sealhulgas euro-atlandi ruumi puudutavas osas) ning siinkohal neid ei korrata. Dokument on arvutivõrgus kättesaadav: http://www.vm.ee/sites/default/files/JPA_2010.pdf

gas üles ehitada vastavalt vajadusele mehitatud ja **operatiivne Euroopa välisteenistus**. Eesti panustab järjekindlalt Euroopa välisteenistuse arendamisse ja mehitamisse. Meie eesmärk on tõhusam konsulaarkoostöö liikmesriikide vahel ning oleme huvitatud, et EL-i välisteenistus pakuks tulevikus konsulaarabi ja -kaitset kõigile EL-i kodanikele, ennekõike kriisilukordades⁹³.

85. Eesti jaoks on oluline, et Euroopa Liidu poliitiline ja majanduslik roll tugevneks ja demokraatlikke väärtusi, põhimõtteid ja reegleid rakendataks Euroopa Liidu naabruses. Eesti huvides on järjekindla ja sisuka **naabruspoliitika** (ENP) elluviimine. Meile on oluline kogu ENP ja eriti **idapartnerluse** tugevdamine. Eesti soovib, et naabruspoliitika idapartnerlusest kujuneb tõhus poliitika, mis on sihtriikide (Ukraina, Moldova, Gruusia, Valgevene, Armeenia, Aserbaidžaan) jaoks kindel ja kaugeleulatuv vahend Euroopa Liiduga suurema majandusliku ja poliitilise lõimimise saavutamiseks. Konkreetsete sammudena toetame kiiret edasilükkumist ennekõike Ukraina, Moldova, Gruusia vabakaubandus- ja assotsieerimislepingute sõlmimisel ning viisavabadusega⁹⁴.
86. Eesti peab **demokratiseerumise ja reformiprotsessi Euroopa Liidu lõunanaabruses** ning Lähis-Ida riikides väga oluliseks. Euroopa Liit peab olema valmis andma riikidele soovi korral abi valimiste organiseerimisel, panustama reformide elluviimisse eri valdkondades. Eesti toetab lõunanaabruses Euroopa Liidu võimalikult tihedat koostööd kõikide regionaalsete partneritega, USA ja teiste ÜRO Julgeolekunõukogu liikmete, samuti Türgiga. EL-i järgmise finantsperspektiivi väljatöötamisel peab arvestama ka naabruspoliitika rahastamise küsimusega – nii idas kui ka lõunas paiknevatele partnerriikidele tuleb pakkuda adekvaatset toetust reformide elluviimiseks.
87. Eesti panustab sisuliselt **ELi-Venemaa** suhete arendamisel kõikidel EL-i töö- ja otsustustasanditel. Suhteid Venemaaga vaatleme terviklikult, võttes sealhulgas arvesse inimõigused, õigusriikluse ja moderniseerimise kõige laiemas mõttes. Toetame Euroopa Liidu jõupingutusi luua Venemaaga vastastikku kasulikud suhted ning näeme selleks aktiivse, konstruktiivse ja avatud dialoogi vajadust kõikides küsimustes. Tuleb uuendada suhete juriidiliselt siduvat alust ja sõlmida uus laiapõhjaline leping, mis määrab

⁹³ Vt tegevuseesmärki VIII-a lisas.

⁹⁴ Vt tegevuseesmärki VIII-b lisas.

kindlaks vastastikused õigused ja kohustused ning sisaldab ambitsiooni-
kat kaubandusosa, sealhulgas turumajanduse põhimõtete järgimist. Mei-
le on oluline Venemaa liitumine WTO-ga, pikemaajaline eesmärk on Ve-
nemaaga kõikehõlmava vabakaubanduslepingu sõlmimine⁹⁵.

88. Üks suurem ülesanne on sihikindel tegutsemine **pikaajaliste konflikti-
de lahendamisel EL-i naabruses**. Peale Euroopa Liidu vaatlusmissiooni
EUMM, mis on jätkuvalt ainus rahvusvaheline jõud stabiilsuse tagamisel
Gruusias, peab EL-i uus Lõuna-Kaukaasia ja Gruusia konflikti eriesin-
daja parandama EL-i nähtavust ja tõhusust piirkonnas. Euroopa Liidul
tuleb järgida ja rõhutada Gruusia territoriaalse terviklikkuse põhimõtet,
nõuda Venemaalt 2008. aasta augusti vaherahuplaani punktide täitmist
ja jätkata mittetunnustamispoliitikaga. EL-i eriesindaja peab tõhustama
EL-i panust Mägi-Karabahhi konflikti lahendamisel. Transnistria konflikti
puhul on esmatähtis jätkata usaldust loovate meetmete rakendamise-
ga. EL-il tuleb pikemas perspektiivis Moldovat toetada konfliktijärgse
Transnistria ülesehitamisel, et tagada Moldova kestlik areng.
89. **Euroopa Liidu edasine laienemine** suurendab kogu Euroopa julgeole-
kut ja heaolu. Laienemine peab jätkuma aluslepingutes sätestatud raa-
mistiku ja tingimuste kohaselt, pidades silmas 2006. aastal kokkulepi-
tud uuenenud laienemiskonsensust, mis võtab arvesse senist laienemise
kogemust. Eesti ei poolda laienemisprotsessis täiendavate kriteeriumi-
de seadmist, pidades samas oluliseks kehtivate kriteeriumide täielikku
täitmist. Euroopa Liiduga ühinemise võimalus peab jääma kõigile seda
soovivatele Euroopa riikidele. Eesti on aktiivne EL-i laienemispoliitika
eestseisja, meie EL-i poliitika eesmärk on igati toetada Lääne-Balkani
riikide, Türgi, Islandi ja teiste Euroopa riikide liitumispürgimusi. Eesti
on valmis oma reformikogemusi kõikidele soovijatele edasi andma⁹⁶.
90. Euroopa Liidu huvides on maailmamajanduse elavdamine ning Euroo-
pa ettevõtetele paremate võimaluste loomine tegutsemiseks välisurgu-
del. Eesti huvides on Euroopa Liidu poolt **liberaalse kaubanduspolii-
tika arendamine** maailmas, selleks on oluline tugeva multilateraalse
kaubandussüsteemi säilimine. WTO süsteemi usaldusväarsuse hoidmi-
seks on oluline järkjärguline kokkulepete saavutamine Doha arengu-
vooru (DDA) teemades. Teine Euroopa Liidu oluline tegevussuund on

⁹⁵ Vt tegevuseesmärki VIII-d lisas.

⁹⁶ Vt tegevuseesmärki VIII-c lisas.

olulisimate kaubanduspartneritega investeeringute kaitse lepingute sõlmimine. Eesti on huvitatud Euroopa Liidu ettevõtete eksporti toetava turule juurdepääsu strateegia rakendamisest ja edasiviimisest. Piiratud ressursside tingimustes näeme EL-i delegatsioonide võrgustikul olulist lisandväärtust ettevõtetele eksporti ja investeerimisvõimalusi tutvustava informatsiooni vahendamisel ja tugiteenuste osutamisel⁹⁷. Toetame kolmandate riikide kohta kõikehõlmava investeerimistingimuste andmebaasi loomist ning Euroopa ettevõtjate võrgustiku laiendamist, et veelgi paremini toetada Eesti ettevõtete huve. Eesti EL-i poliitika eesmärk on multilateraalse kaubandussüsteemi arendamine ning oluliste kaubanduspartneritega kahepoolsete vabakaubandus- ja investeeringute kaitse lepingute sõlmimine⁹⁸.

91. EL-i **arengukoostööpoliitika** on oluline välis- ja julgeolekupoliitika vahend, mille eesmärk on suurendada heaolu ja stabiilsuse kasvu nii lähiregionis kui ka kogu maailmas, toetada euroopalike väärtuste, nagu demokraatia ja inimõigused, levikut ja suurendada Euroopa Liidu mõjuvõimu globaalsete protsesside juhtimisel. EL vajab selleks ühtset välispoliitikat ning selle osana ühtset arengukoostööpoliitikat. Eesti soovib tagada EL-i maksumaksja raha tulemuslikumat kasutamist vaesuse vähendamisel, abitegevuste paremat koordineerimist ning teiste EL-i poliitikavaldkondade sidusust arengueesmärkidega. Eesti toetab arengukoostöös EL-i ühistegevust, sealhulgas ühist programmide kavandamist, et vähendada senist dubleerimist. Välisinstrumentide praegust struktuuri peame optimaalseks, kuid soovime nende rakendamisel paremate võimaluste loomist meie reformi- ja üleminekukogemuse jagamiseks EL-i lähinaabruses ja kaugemal. Eesti EL-i poliitika eesmärk on kahe poliitikainstrumenti – naabruspoliitika (eelkõige idapartnerlus) ja arengukoostöö – selline seostamine, et tegevused lähtuks vajadustest, mitte sellest, millisesse raamistikku mõni riik kuulub.
92. Euroopa Liit peab välis- ja julgeolekupoliitikas olema tegutsemisvõimeline, omama poliitilist tahet oma huvide kehtestamiseks ning piisavalt tsiviil- ja sõjalisi võimeid selle elluviimiseks⁹⁹. Sellest tulenevalt on Eesti

⁹⁷ Olemasolevate võimaluste, informatsiooni ja teenustega saab tutvuda EL-i väikeettevõtete portaalis http://ec.europa.eu/small-business/most-of-market/international-business-outside-europe/index_en.htm ning turule juurdepääsu andmekogus <http://madb.europa.eu/mkacddb2/indexPubli.htm>

⁹⁸ Vt tegevuseesmärki VIII-d lisas.

⁹⁹ Vt tegevuseesmärki VIII-e lisas.

huvi **ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamine**, et see oleks vee-
nev ja võimeline tagama Euroopa Liidule operatiivse tegutsemisvõime.
Sellel eesmärgil peame oluliseks ka ELi-NATO suhete süvendamist. Toe-
tame EL-i suuremat kaasatust Afganistanis nii haldussuutlikkuse tõstmise,
valimissüsteemi reformi kui ka EL-i politseimissiooni (EUPOL) tegevuse
näol. Edukate sõjaliste operatsioonide ja tsiviilmissioonide eeldus on
alalise tsiviil-sõjalise planeerimis- ja juhtimisvõime väljaarendamine,
kuna tänapäeva kriisid nõuavad kõikehõlmavat lähenemist. Eesti toetab
EL-i operatsioonide juhtimise alalise peakorteri loomist ning kavatses
panustada selle töösse. Et toetada EL-i võimet tänapäeva kriisidele kiirelt
reageerida ning selleks vajaliku kiirreageerimisvõime arendamist, jätkab
Eesti oma senist väga head koostööd Põhjala lahingugrupi raames. Eesti
huvides on lahingugruppide kasutamise toetamine ning panustamise jätkamine
Põhjala lahingugruppi 2014. aastal¹⁰⁰.

93. Rahvusvaheline kaitsekoostöö on olnud osa Eesti igapäevatööst ning riikidevahelised lahendused on lubanud Eestil hankida võimeid, mis oleks olnud Eestile üksi mõeldamatud. Sellest tulenevalt liitub Eesti sõjaliste võimete ühiskasutuse algatustega. Eesti on huvitatud koostööst sõjalise kõrghariduse ja küberkaitse valdkonnas; väljaõppe- ja matkekeskuste ning harjutusväljade ühiskasutusest ning nõudluse ühendamisest sõjaliste operatsioonidega seotud inglise keele koolituste korraldamiseks. Nende valdkondade raames on Eesti esmane suund teha koostööd Põhjala ja Balti regiooni riikidega. Euroopa Kaitseagentuur on praktiline kaitsealane koostööraamistik liikmesriikide sõjaliste võimete väljaarendamisel ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika tugevdamisel. Eesti jaoks on huvipakkuvad need agentuuri töösuunad, mis on seotud kaitsetööstusturu ning teadus- ja arendustegevusega.

¹⁰⁰ Vt tegevuseesmärki VIII-e lisas.